

BALKANŲ MAZGAS

Aleksas Vitkus

Šių dienų spauda pilna aprašymų apie dabartinį NATO ir Serbijos konfliktą. Kasdien televizija rodo degančius Serbijos miestus. Jau šimtais tūkstančių skaičiuojami serbų ištumti ir neretai žudomi Kosovo pabėgėliai. Daug kam, manau, būtų įdomu susipažinti su šiuo Europos kampeliu ir kiek plačiau.

Balkanai – turkiškas žodis, reiškias kalną. Tamsiuose Balkanų kalnuose jau tūkstančius metų siaučia ugningas ir labai dažnai kraujuotas sukūrys. Ten ir šiandien dar nematyti visiems priimtino takaus sprendimo. Tad pažvelkime į Balkanų istoriją, atkreipdami ypatingą dėmesį į šios dienos konflikto dalyvius – serbus ir Kosovo albanus.

Tiksli senoji Balkanų tautų istorija paskendo laiko užmarštyje, nors istorikai sutinka, kad visos jos atkeliavo iš Azijos. Žinome, kad Aleksandras Didysis buvo užėmęs dalį Adrijos jūros pakraščio, bet jis Balkanais nelabai domėjosi. Maždaug dviem šimtmečiais vėliau atėjo Romos gdynė. Užėmę beveik visą Balkanų pusiasalį, romėnai pastūmė savo imperijos sienas net iki pat Dunojaus. Deja, Romai po truputį silpstant, Balkanus nusiaubė įvairios barbarų gentys: gotai, hunai, avarai ir kiti. Bet jie čia nustojo, o patraukė toliau – į Europos vidurį. Maždaug VI amžiuje po Kristaus į Balkanus atsikraustė slavų gentys: slovėnai, kroatai ir serbai.

Iškildavo ir žlugdavo įvairios valstybės. Kroatiją užgožė vengrai, Bulgariją sudorojo Bizantijos imperija. Tik serbams pavyko ne tik sukurti savo valstybę, bet ir išlaikyti ją beveik 200 metų.

Deja, silpnėjant Bizantijos imperijai, čia pasirodė turkai. 1389 metų birželio 28 d. Kosovo lauke įvyko lemiamas serbų ir turkų mūšis. Turkai laimėjo, ir Serbija nustojo egzistuoti kaip valstybė net beveik 500 metų. Po truputį turkams pasidavė ir kitos valstybės. Ilgainiui visi Balkanai tapo Otomanų imperijos valda. Keista, kad iki šių dienų serbai tą pralaimėtą mūšio dieną švenčia kaip didžiausią jų tautinio pasiryžimo ir prisirišimo prie rytų ortodoksų religijos šventę. Tą žemę, kurioje jie buvo turkų sumušti, serbai laiko šventa ir jos niekam nenori atiduoti. Tai ir yra Kosovo kraštas.

Pamažu nykstant Otomanų imperijai, kurios galybės viršūnėje turkai buvo apgule net Vieną (1683), gyvenimas Balkanuose pasidarė visai nebesuvaldomas. Gyventojams įkyrėjo nuolatinė turkų valdžios spauda, mokesčiai, papirkinėjimai ir savivaliavimas. Jų valdžios silpnėjimu ruošėsi pasinaudoti neseniai iškilusios naujos Europos galybės, tarp kurių pirmiausia minėtina Austrija. Jos pirmas žygis, neskaitant kelių smulkesnių laimėjimų, nepavyko. Sugrįžę turkai žiauriai atkeršijo serbams, kurie krikščionis austrus buvo sutikę kaip išvaduotojus iš musulmonų. Ar tai neprimena ir mūsų tautos pergyvenimų 1941-1945 metais?

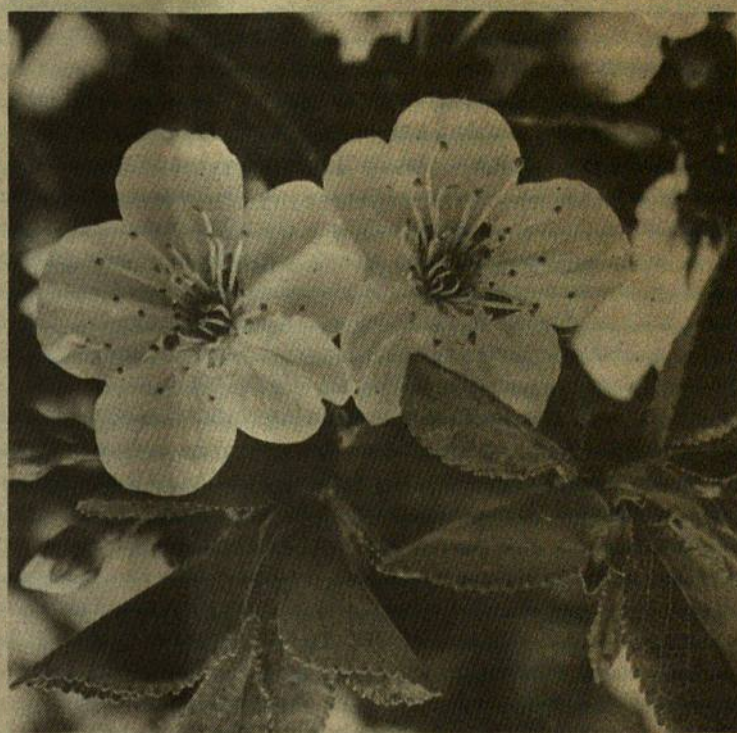
Rusijos imperatorė Kotryna (Jekaterina) Didžioji, dalyvavusi trijuose Lietuvos – Lenkijos padalinimuose, puoselėjo panašius planus ir dėl Balkanų: ji pasiūlė Austrijai Balkanų vakarinę dalį tikėdamasi, kad Austrija už tai

pritars, atkuriant Rusijos valalinę Graikijos – Bizantijos imperiją. Šitie planai nebuvo įgyvendinti, bet Turkija aiškiai nyko. 1829 m. nepriklausomybę atgavo Graikija, o sekančiais metais autonomiją išsikovojo Serbija.

Po Krymo karo Rusija "atkūrė" Bulgariją, o Austrijai teko "prižiūrėti" Bosniją. Vyko įvairiausios derybos ir sandėriai, buvo sudaromos ir vėl sulaužomos sutartys, kol prieš pat Pirmąjį Pasaulinį karą iškilo dvi nepriklausomos valstybės: Serbija ir Juodkalnija (Montenegro). Kroatiją, Slovėniją, Bosniją ir Dalmatiją valdė austrai.

Rusijai laimėjus karą prieš turkus, Berlyno kongresas 1878 m. pripažino Serbijos nepriklausomybę. Tačiau serbai buvo nusivylę, kad Kosovas ir Makedonija buvo palikti turkų valdžioje. To serbai ilgai negalėjo austrams atleisti. Serbas Gavrilo Princip 1914 m. birželio 28 d. nušovė Austro-Vengrijos sosto įpėdinį Franz Ferdinand. Austrai paskelbė Serbijai karą, kuris netrukus tapo Pirmuoju pasauliniu karu. Versalio taikos konferencija sukūrė serbų jau seniai išsvajotą didžiąją Serbiją, kuri buvo pavadinta serbų, kroatų ir slovėnų karalyste. Netrukus prie jų prisidėjo ir Voivodinos sritis bei Juodkalnija (Montenegro).

Serbai vyravo naujoje valstybėje. Su tuo negalėjo sutikti katalikai kroatai. Panašiai, kaip amerikiečiai ir anglai, taip kroatai ir serbai, nors ir kalbėjo panašia kalba, bet liko dvi atskiros tautos. Tarp jų vyko dažni nesusipratimai ir net politinės žudynės. Gelbėdamas padėti, karalius Aleksandras kraštą "perkrikš-

Vėl pražydo sodai.

R. Kisieliaus nuotr.

tijo" į Jugoslaviją ir 1929 m. įvedė diktatūrą. 1934 m. kroatų radikalai nužudė Jugoslavijos karalių.

Tie neramumai gal ir turėtų būti suprantami. Prieš karą dalis žmonių naiviai tikėjo, kad atgavus nepriklausomybę, ateis socialinė tvarka, ekonominė gerovė ir taika. Po ilgus šimtmečius trukusios okupacijos, taip, kaip ir dabartinė Lietuva, Balkanai pergyveno tikrą agoniją. Panašiai vėliau vyko Indijoje, Indonezijoje ir daugelyje naujų nepriklausomų Afrikos valstybių.

Atėjo ir Antrasis pasaulinis karas. Nugalėjęs Lenkiją ir Prancūziją, Hitleris atkreipė dėmesį į Balkanus. Spaudžiamos diplomatiškai, 1940-1941 metais Rumunija ir Bulgarija įsijungė į Berlyno-Romos "ašies" sąjungą. Jugoslaviją valdęs regentas princas Povilas, nors buvo linkęs vykdyti proprancūzišką politiką, tačiau bijodamas Hitlerio, 1941m. kovo 25 d. nušuntė savo pasiuntinius į Vieną – sudaryti sąjungą su Vokietija. Tuo momentu Belgrade sukilo serbai. Jie nuvertė regentą, o valstybės valdovu pastatė nužudytojo karaliaus Aleksandro sūnų Petrą. Hitlerio piktos reakcijos nereikėjo ilgai laukti. Vokietijos kariuomenės daliniai patraukė į Jugoslaviją, žygiuodami per Vengrijos, Rumunijos ir Bulgarijos sienas.

Karališkoji Jugoslavijos kariuomenė buvo netrukus sumušta, ir Hitleris mielai apdovanojo savo sąjungininkus. Pati Vokietija tuoju prisijungė šiaurinę Slovėniją, italai okupavo Montenegro ir gavo pietinę Slovėniją bei Dalmatiją. Bulgarijai teko Makedonija, o vengrai gavo šiaurines Serbijos sritis. Kroatijai suteikta taria nepriklausomybė – po Italijos sparnu.

Obels šakos baltažiedės
Kvepia nektaru už lango,
o karšta, įkaitus saulė
ugnimi vėl dažo dangų.

R. Kisieliū. "Pavasareja"
Iš knygos "Laiko randai",
1999

Tikrasis Kroatijos valdovas Ante Pavelić ir jo "ustašių" daliniai pradėjo masines serbų ir žydų žudynes. Panašiai darė ir serbų "četnikai", kurie, prasidėjus Hitlerio žygiui į Rusiją, pasivadino partizanais. Tada prie jų prisidėjo ir komunistai, vadovaujami Maskvoje išugdyto ir paruošto "maršalo" J. B. Tito.

Pirmieji priešintis prieš vokiečius susiorganizavo Jugoslavijos gen. štabo pulkininko Dražos Michailovičiaus daliniai. Tačiau, prisimindami, kaip 1914-1918 metų kare serbai turėjo apie 800,000 žmonių nuostolių, jie greitai suprato, kad aktyvus pasipriešinimas vokiečių galybei bus bergždzias. Daug kraujo netekusi serbų tauta pokarinėje Jugoslavijoje turėtų gerokai mažesnę svorį. Taip galvodami, jie stengėsi nestoti į atvirą kovą su vokiečiais.

1944 metų pabaigoje į Belgradą įžengė Tito partizanai ir Raudonosios armijos daliniai. Tuoju paaikškėjo, kad svajonės atstatyti prieškarinę karaliaus valdžią yra tuščios. Remiama sovietų, Jugoslaviją pareikalavo Albanijos, Triesto, o iš Austrijos – Korintijos teritorijos. Laimė, galų gale vakariečiai pagaliau nutarė nenusileisti, nors pati Jugoslavija liko aiškioje sovietų įtakoje.

Tačiau netrukus Jugoslavijos vadas Josifas Broz Tito, nors ir būdamas įsitikinusi komunistu, pradėjo vykdyti,

(Nukelta į 12 psl.)

Abiturienčių ir būsimųjų abiturienčių ansamblis Lietuvių namuose. V. Plodžinsko nuotr.

Girdėta iš Vilniaus

• **VALDANČIOJI PARTIJA NEBENORI VALDYTI.** Konservatorių vadovai nepakeitė savo nuostatos, kad šiuo metu prezidentas Valdas Adamkus neturėtų skirti į premjero pareigas konservatorių partijos nario. Tačiau konservatorių vadovybė nemato principinių kliūčių šios partijos nariams dalyvauti naujojoje Vyriausybėje. Tuo tarpu krikščionys demokratai paragino konservatorius paspartinti naujosios Vyriausybės formavimą ir perspėjo, kad jų kantrybė jau baigiasi.

• **NERVŲ KARAS.** Pasak "Lietuvos ryto", Tėvynės sąjungos vadovybėje vyko nervų karas dėl principinio sprendimo - imtis ar nesiimti atsakomybės už naujos Vyriausybės formavimą. Dalis konservatorių nepritarė politinės tarybos pareiškimui ir ragino prisiimti politinę atsakomybę, formuojant Vyriausybę. Vilniaus miesto konservatorių skyrių vadovų susitikime su keliais valdybos nariais buvo nemažai raginančių neatsisakyti siūlomo Vyriausybės vadovo posto. Gediminas Vagnorius buvo kritikuotas už tai, kad nepadėjo Vytautui Landsbergiui laimėti prezidento rinkimų, o dabar, turint daugumą Seime, atsisakoma turimos valdžios.

• **TIESIAI-ŠVIESIAI.** "Lietuvos aide" Rasa Rastauskienė tiesiai šviesiai pripažįsta: "Jei prezidentas nenorėtų, ar nerastų kandidato nekonservatoriaus, mūsų partija neatsisakys atsakomybės ir sutiks, kad premjeras būtų partijos narys". Seimo narė taip pat sugrįžta prie savo anksčiau pareikštos minties, jog Lietuva atsidūrė tokioje būklėje dėl to, kad išsirinko nepartinį prezidentą.

• **DOSNUMAS.** "Verslo žinios" rašo, kad premjeras Gediminas Vagnorius per balandį patušino Vyriausybės rezervo fondą 20 milijonų litų, o per 4 mėnesius išdalijo daugiau kaip du trečdalius visiems metams skirtų pinigų. "Respublika" praneša, kad šių metų valstybės biudžete Vyriausybės rezervo fondui buvo skirta kiek daugiau nei 62 milijonai litų. Tačiau, kai pradėjo braškėti premjero G. Vagnoriaus kėdė, per dvi savaites ministrų kabinetas išskirstė penktadalį šių lėšų, o per keturis pastaruosius mėnesius Vyriausybė padalijo net 75 procentus rezervo fondo.

• **KYŠININKAI MUITINĖJE.** Po tris savaites trukusios Vidaus reikalų ministerijos ir Valstybės saugumo departamento pareigūnų operacijos buvo sulaikyti šeši Klaipėdos teritorinės muitinės ir pakrančių apsaugos pasienio policijos pareigūnai, įtariami reikalavę neteisėto užmokesčio. Manoma, kad įtariamųjų bus dar daugiau, nes nedeklaruoti kroviniai per Nidos pasienio postą ir tarptautinę perkėlą buvo gabenami jau seniai. Buvo sukurta visa sistema, kaip apeiti įstatymus. "Pajūrio muitinėse - kyšininkų lizdai", - rašo "Lietuvos rytas".

• **PURVASKLAIDA.** Bulvarinių "Lietuvos žinių" žurnaliste su pasityčiojimu aprašė diskusiją "Televizijos įtaka jaunimo ugdymui" įvykusią Kaune, Žemės ūkio rūmuose. Anot laikraščio, diskusijos dalyviai pateikė tokius televizijos įvertinimus: "brutalusis erotizmas", "tautinių idealų niekinimas", "antikultūra", "įžūliausias sąmoningos visuomenės žlugdymas", "moralinė diversija", "dvasinis genocidas" ir pan.

• **"GIMTINEI" PARAMOS NESKYRĖ.** Pirmąjį dešimtmetį mininio tėviškės pažinimo laikraščio "Gimtinė" atėitis - skaitytojų, rėmėjų, platintojų rankose. Apie tai kalbėta ir "Gimtinės" sukakčiai skirtoje konferencijoje "Tautiškumas modernėjančioje visuomenėje". Tikrųjų vertybių žiniasklaidos pavyzdžiu "Gimtinę" savo sveikinime vadina Tėviškės pažinimo draugija, linkėdama, kad laikraščio skelbiamas gėris ir grožis kuo plačiau sklįstų. Deja, Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fonde jam pinigų nebepakako. Redaktorius K. Račkauskas nuoširdžiai dėkoja laikraščio rėmėjams Lietuvoje, taip pat Amerikos lietuviams.

• **ATLEIDIMAI.** Pernai atleidęs 880 žmonių, šiemet Panevėžio "Ekranas" darbuotojų skaičių sumažins dar apie pusę tūkstančio. Nuo liepos 1 dienos atleidimo lapelius gaus 200 bendrovės darbuotojų.

• **TERMINALAS.** Gegužės 5 d. vėlai vakare Būtingės terminalą pagaliau pasiekė nafta iš Mažeikių. Valstybinė komisija, turinti galutinai priimti naująjį naftotiekį ir terminalą, "Mažeikių naftos" įmonėje pradės dirbti gegužės 18 d., o Būtingėje - gegužės 19 d.

• **B. LUBIO SKOLOS.** "Bronislovui Lubiui vis dar trūksta pinigų sumokėti už KLASCO", - skelbia "Respublika" pirmajame puslapyje. Valstybės turto fondas nuo gegužės 1 d. pradėjo skaičiuoti palūkanas sumos, kuri dar nesumokėta už privatizuotos Klaipėdos jūrų krovinių kompanijos KLASCO akcijų paketą. 80 procentų KLASCO akcijų prieš du mėnesius nupirko Lietuvos pramonininkų konfederacijos prezidento B. Lubio vadovaujamas koncernas "Vialogas". Pinigus už KLASCO B. Lubys skolinosi iš bankų įkeitęs savo "imperijos" pasididžiavimą - AB "Achema". (Pagal Eltos pranešimus)

Tarptautinių įvykių apžvalga

Algirdas Pužauskas

Prasidėjus karo veiksmams Kosove, NATO karo aviacija padarė keletą klaidų, kurios pakenkė šios organizacijos įvaizdžiui neutraliose valstybėse.

Dideliu NATO nuostoliu laikomas JAV karo aviacijos lėktuvo nukritimas. Tai moderniausias Vakarų lėktuvas, kurio nemato radarų stotys. Kol kas dar nepaskelbta, ar jis nukrito dėl lakūno klaidų ar jį numušė jugoslavų priešlėktuvinė raketa. Lėktuvo F-117 praradimas kiek sušvelnintas tuo, kad tuoj pavyko išgelbėti iš priešo rankų parašiotu nusileidusį lakūną. Tai įvyko kovo 27 d.

Balandžio 1 d. Serbijoje buvo sulaikyti trys amerikiečiai kariai. Juos parodė Jugoslavijos televizija. Buvo manyti, kad vienas iš karių yra sumuštu, patinusi veidu. Prezidentas Slobodan Milošević gegužės 1 d. pažadėjo tuos tris kareivius paleisti, kai pas jį apsilankė amerikietis pastorius Jesse Jackson. (Gegužės 1 d. Reuters žinių agentūra pranešė, kad šie JAV kariai jau paleisti. - red.)

Balandžio 1 d. NATO lėktuvai bombardavo tiltą, ant kurio buvo keleivinis traukinys. Serbai pranešė, kad jame žuvo 10 keleivių, daug buvo sužeistų. Balandžio 14 d. lėktuvai per klaidą apšaudė albanų pabėgėlių koloną. Jugoslavija tvirtina, kad žuvo 64 pabėgėliai, tarp jų - daug moterų ir vaikų. Balandžio 27 d. lėktuvo raketa praskrido taikinį - serbų kareivines Surdulika miestelyje ir sprogo civilių apgyventame rajone. Žuvo apie 20 nekaltų žmonių. Balandžio 28 d. raketa sprogo ne Jugoslavijoje, bet Bulgarijos sostinės - Sofijos priemiestyje. Buvo susprogdintas negyvenamas namas ir padaryta nuostolių kai-

AR SERBAI NUSILEIS?

mynams. NATO vadovybė atsiprašė už visas klaidas, bet propagandinė žala liko. Ji skatina šiam karui nepritariančius žmones dar labiau protestuoti.

Kaip žinoma, Jugoslaviją sudaro Serbija ir greta esanti Juodkalnija (Montenegro). Pastarosios šalies vyriausybė bandė atsiriboti nuo šio karo, nes jis kilo dėl Serbijos nežmoniško elgesio su savo piliečiais albanais. Tačiau Juodkalnijoje taip pat yra serbų karinių dalinių. Prieš savaitę karinius taikinius pradėjo daužyti NATO lėktuvai. Juodkalnijos prezidentas Milo Djukanovič, sukviets užsienio korespondentus, nusiškundė, esą jis nežino, kodėl NATO aviacija pradėjo daužyti Juodkalnijos žemę. Kartu jis pareiškė nusivylimą savo kolegos, Serbijos vadovo užsispyrimu ir patarė jam nusiileisti, o "ne kariauti su visu pasauliu".

Jungtinių Tautų (JT) generalinis sekretorius Kofi Annan pareiškė, kad jau laikas užbaigti šį karą. Jis pažadėjo veikti per pasaulinės JT organizacijos Saugumo Tarybą. JT sekretorius visą dieną tarėsi Maskvoje su Rusijos vyriausybe.

Rusijos specialusis pasiuntinys Balkanų konflikto reikalams, buvęs premjeras Viktor Černomyrdin ilgai derėjosi su Vokietijos kancleriu. Jis sakosi susidaręs įspūdį, kad išeitį iš dabartinės padėties galima rasti diplomatinio keliu.

NATO karinė vadovybė skelbia, kad jau subombarduotos naftos perdirbimo gamyklos dviejuose Jugoslavijos miestuose. Moderniai jugoslavų kariuomenei labai reikalingi degalai, bet jo sandėliai jau sudaužyti.

NATO vadovų suvažiavime buvo pasiūlyta nutraukti naftos tiekimą Jugoslavijai. Planuojama tikrinti ir nepraleisti tanklaivių, plaukiančių į Juodkalnijos uostus. Tokiam planui atkakliai priešinasį Prancūzijos prezidentas. Jis nurodė, kad karo laivai gali sustabdyti laivus su nafta, tačiau kas atsitiks, jei lai-

vo kapitonas nepaklausys, nesustabdys savo laivo, bet plauks toliau. Juk naftą Jugoslavijai gabena ne tik Amerikos ar NATO draugai. Ją gali gabenti Graikijos, Kipro, Irano ar Libijos laivai. Kas bus, jei Rusijos laivas atsisakys sukti atgal ir nepripažins jokios jūros laivų blokados? Ar jis bus nuskandintas? Tokia naftos blokada gali tik išplėsti Balkanų karą į daug didesnę konfliktą, išpėjo Prancūzijos prezidentas J. Chirac.

NATO valstybių vadovų suvažiavime paaiškėjo, kad jau dabar organizacijoje kyla kai kurių nesutarimų. Kalbėdami apie organizacijos išplėtimą ir naujų narių priėmimą, kai kurių valstybių vadovai tvirtino, kad šios sąjungos narių jau yra užtektingai. Taip, pavyzdžiui, galvoja Anglija ir Vokietija. Paaiškėjo, kad jau dabar išsiskyrė nuomonės dėl Kosovo. Dauguma vakarinės Vokietijos dalies gyventojų pritaria NATO karo veiksmams Jugoslavijoje, o rytinėje dalyje žymiai daugiau vokiečių pasisako prieš šį karą ir palaiko komunistinę serbų valdžią. Buvusioje Rytų Vokietijoje dar smarkiai veikia buvę komunistai, dabar pasivadinę "demokratiniais socialistais".

Už tolimesnį NATO plėtimą pasisakė Prancūzija, Italija ir Ispanija. Tiesa, Italijos užsienio reikalų ministras Lamberto Dini kritikavo NATO karo vadus už tai, kad jie daužo civilius taikinius, tarp jų ir serbų televizijos stotis. Italijos atstovui pritarė ir Graikijos premjeras C. Simitis, pasakęs, kad juo ilgiau šis karas tęsis, tuo daugiau graikų ims nepalankiai vertinti Jungtines Amerikos Valstijas.

Jugoslavijos prezidentas S. Milošević pašalino iš pareigų premjero pavaduotoją Vuk Draskovič, kuris ragino vadovybę liautis meluoti ir vaidinti, kad serbai laimi šį konfliktą. Reikia susitaikyti su tikrove, kalbėjo V. Draskovič. Kas liks iš Serbijos po šio karo, klausė jis, tvirtindamas, kad Jugoslavija viena negali nugalėti NATO.

Keliais sakiniiais

• Izraelyje artėja parlamento rinkimai. Manoma, kad kairieji kandidatai bando pakenkti dešiniams, skleidami įvairius gandus. Izraelio spauda paskelbė, kad užsienio reikalų ministrui, stipriam dabartinio premjero B. Netanjahu rėmėjui, buvusiam

gynybos, o dabar užsienio reikalų ministrui A. Šaronui (Ariel Sharon) prokuratūra yra iškelusi bylą. Ministras kaltinamas kyšių ėmimu, korupcija ir sukčiavimu. A. Šaronas atsiliepė, kad jis reikalauja, jog valdžia greitai baigtų šią bylą ir jį išteisintų.

• Ameriką sukrėtė Kolorado (Colorado) valstijos Denverio priemiesčio Littleton vidurinėje mokykloje įvykusi tragedija, kai du mokiniai nušovė 15 žmonių,

(Nukelta į 3 p.)

Redakcijos skiltis

Geros žinios

Šią savaitę mūsų redakciją pasiekė net keturios puikios knygos. Kiekvienos, gerai apgalvotos ir kilniais tikslais parengtos knygos pasirodymas — džiugus įvykis. Tikimės, kad pasaulio neužvaldys grubusis primityvizmas ir abejingumas, kad ir po daugelio metų būsimosios kartos su širdies virpuliu ir dėkingumu atsivers dabar parašytų knygų puslapius. Smalsioms, žinių ir gėrio ištroškusioms širdims jos atskleis dvidešimtojo amžiaus antrosios pusės lietuvių — politinių pabėgėlių — veiklą, leis prisiliesti prie skaudžių dvasinių išgyvenimų, pajusti nemarių vilčių, neblėstančios meilės tėvynei aidą. Juk kas žino, kokie išgyvenimai jų pačių laukia... Gal jiems labai norėsis pasisemti nepalaužiamo idealizmo, kuriuo gyveno tų knygų autoriai ir jų įamžinti mūsų tautos sūnūs ir dukros.

Apie knygą "Alvud'o jubiliejus. Amerikos lietuvių vaiko ugdymo draugijos keturiasdešimtmetis" spaudoje jau buvo šiek tiek užsiminta, tačiau į mūsų redakciją ji pateko tik šiandien. Todėl galiu pasidalinti vos pirmąjį išspūdziais. "Alvud'o" steigėjas Dr. Jono Adomavičiaus pavardę spaudoje dažnai matome, domimės jo patarimais, kaip išvengti sunkių ligų ir ilgiau išsaugoti jėgas. Šioje knygoje bene pirmą kartą pabandyta apibendrinti tos draugijos narių pedagoginę veiklą, jų indėlį į jaunimo ugdymo teoriją. "Nepiktžolėti rugiai ar kviečiai yra žmonių maistas, o normaliai išsivystę ir reikiamai apsišvietę tėvai yra dvasios penas: vaikų auklėtojai ir taikos bei gėrio pasaulyje palaikytojai" — primena Jonas Adomavičius.

Malonu šioje knygoje pamatyti ištikimos mūsų bendradarbės Zuzanos Juškevičienės ir Stasės Petersonienės parengtus skyrius, išvysti savo seno pažįstamo — mokytojo lituanisto ir žurnalisto Bernardo Šaknio, besidarbuojančio "Valstiečių laikraštyje"

atsiliepimus. Daugeliui bus pravartu giliau pažvelgti į humanistinio ugdymo sistemą, kurios laikėsi "Alvud'o" nariai. Ačiū knygos sudarytojui prof. Juozui Cipariui.

Prieš keletą mėnesių aptardamas kaliforniečio inž. Antano Mažeikos parengtą itin vertingą leidinį apie Los Angeles tautininkus, lyg nuojautos vedamas paminėjau, jog autorius, tapęs uoliu užsienio lietuvių patriotinės veiklos metraštiniu, tikriausia ir toliau kaups medžiagą būsimoms knygoms. Tačiau net drąsiausiose vizijose nesitikėta, kad nauja knyga galėtų pasirodyti dar šiame pusmetyje. Ir štai džiulę istoriografinę vertę turintis rinkinys apie Lietuvių karių veteranų sąjungos "Ramonė" ir Lietuvos Didžiosios kunigaikštienės Birutės karių šeimų moterų draugijos Los Angeles skyriaus veiklą jau išspausdintas. Iš šios knygos puslapių žvelgia Nepriklausomos Lietuvos kariai savanoriai, jaunos valstybės karininkai, ramovėnų judėjimo dalyviai, lietuviai, tarnavę JAV karinėse pajėgose. Apžvelgta daugiau kaip 40 metų trunkanti birutiečių veikla.

Pradžiugino ir rašytojas, istorikas Algirdas Gustaitis, parengęs kapitalinį veikalą apie šiandieninėje Lietuvoje mažai težinomą Lietuvių studentų korporaciją "Jūrą". Tame pačiame siuntinyje — ką tik iš spaustuvės gauta graži knyga "Lietuva kaip sapnas. Antroji kelionė į Lietuvą".

Galime pasidžiaugti ne tik knygomis. Neseniai tikrai sėkmingai praėjo jaunųjų lietuviukų krepšinio žaidynės. Dar tebegyvename atgaivintos tradicijos — abiturientų pagerbimo šventės išspūdziais.

Geros žinios pasiekė ir iš Lietuvos. Kaune paminėtas Vytauto Didžiojo universiteto atkūrimo 10-metis. Tiesa, kitų gerų žinių, rodančių apie tikrą persilaužimą valstybės statyboje dar teks palaukti. Kol kas ten tebesitęsia pavojingi politikierių žaidimai.

Juozas Žygas

Suvažiavimas įvyko balandžio 24 d., Pasasulio Lietuvių centre Lemonte. Jame dalyvavo tik 136 LF nariai. Nepaisant to, kad buvo pasamdytas autobusas, kuris iš *Marquette Park* ir *Brighton Park*, suvažiavimo dalyvius į Lemontą vežė, bet didesnio dėmesio jis nesulaukė. Tie, kurie lietuviškoje spaudoje apie šį suvažiavimą skaitys, tikriausia pastebės, kad beveik visi rašiniai ant "to paties korpalo tempti".

Prieš suvažiavimo pradžią, spaudos atstovams prie jiems skirtos stalo susėdus, pro šalį eidamas Fondo valdybos pirmininkas P. Kilius manęs užklausė, kodėl nesėdau šalia kitų rašančiųjų. Jam atsakiau, kad turiu savo nuomonę, o ten sėdint negalima savo nuomonės turėti. Tą mano pasakymą jis priėmė su šypsena.

Kadangi Lietuvių Fondą vertinu, tad man ir jo prestižas ir žmonių pasisakymai apie jį rūpi. Nežinantiems arba jau užmiršusiems norėčiau priminti, kad Fondo veikloje teko ir man dalyvauti. Į kontrolės komisiją buvau išrinktas 1986 m., o 1987 - 1988 buvau šios komisijos pirmininku. LF valdyboje dirbau 1990-1992 m. Stasys Baras kvietė likti ir antrajam termi-

MINTYS APIE LIETUVIŲ FONDO SUVAŽIAVIMĄ

nui, bet nesutikau, kadangi nesutapo mano nuomonė stipendijų klausimais.

Visi mano rašiniai buvo Fondą ir jo reikšmę iškelti: "Pašaliniai viską geriau tvarko" (1986 m. birželio 4 d.), "Rekordinė suma lietuvių" (tų pačių metų liepos 3 d.), "Patarimai, patarimai — neprašyti pagyrimai", "Fondai, stipendijos ir projektai". Tai tik keli straipsniai iš daugelio. Visą tai paminėjau nurodydamas, kad nestovėjau nuošalyje nuo Fondo veiklos.

Kadangi Fonde buvau ir apie jį rašiau, tai teko išgirsti įvairių nuomonių. Ypač svarbu žinoti nuomones tų, kurie jau seniai yra Fondo nariai. Beveik visi mini tą pačią problemą, o būtent, uždaramą, savo tarpe "kėdžių pasikeitimą" ir nesiskaitymą su suvažiavimuose dalyvaujančių nuomonėmis. Ir tai kartojasi metų metais!

Visą susikaupusią įtampą tik keliais sakiniais įvertino dr. O. Daugirdienė: "Jeigu žmonės pasisako gal ir kiek karščiau, tai dar nereikia, kad jie būtų prieš Fondą nusistatę. Taip, kaip žmona savo gležnais kumščiuokais daužo į vyro krūtinę, tai dar nereikia, kad ji jo nemylėtų. Bet ji tik norėtų būti išgirsta ir suprasta" (laisva citata - J.Ž.).

Tačiau Fondo vadovybė, atrodo, jos žodžių nesuprato. Ji iš salės buvo pristatyta rinkimams į tarybą, salėje prisistatė ir davė sutikimą. Bet sustabarėję Fondo veteranai gal

ne visi jos žodžius išgirdo ir už ją nebalsavo. Ir šiame suvažiavime, pagal seną praktiką, iš salėje pristatytų nė vienas nebuvo išrinktas. Tai reiškia, kad dalyvavimas tokiame suvažiavime jokios reikšmės ir prasmės neturi.

Praėjusių metų suvažiavimo išrinkta komisija savo darbo atlikti negalėjo, nes Fondas jų pasiūlymų nesvarstė ir nutarimų suvažiavimui nepristatė. Tačiau, atrodo, kad "Drauge" atspausdintas mano straipsnis "Lietuvių Fonde — dramatiškas vadovybės pasikeitimas", kuriame buvo aprašytas 1996 m. įvykęs Fondo suvažiavimas, vis tik jo vadovų dėmesio sulaukė. Tame straipsnyje rašiau, kad Fonde vyksta taip, kaip aprašė N. Gogolis "Mirusiose sielose". Yra tik toks skirtumas, kad Gogolio herojus mirusias sielas supirkinėjo ir jų pagalba "svorį" įsigijo, o Fondui jų pirkti nereikia, nes jos, dar gyvos būdamos, save užrašo.

Atrodo, kad Fondo palyginimas su Gogolio herojumi nebuvo jiems malonus, ir jie tuos mirusiųjų balsus panaikino. Tai buvo pirmas teigiamas žingsnis. Reikia tikėtis, kad pirmuosius ledus pralaužus, bus žengiama ir toliau. Galbūt kitame suvažiavime bus ir dr. O. Daugirdienės pažartos mintys išklaustos. O tai turėtų reikšti, kad pasibaigtų 6 valandas trunkantys beprasmiški ginčai.

Tarptautinių įvykių apžvalga

(Atkelta iš 2 p.)

sė vien dėl to, kad ginklai yra lengvai visiems prieinami. Kai kurie teisininkai siūlo nemažą dalį atsakomybės perkelti vaikų, tampančių žudikais, tėvams, kad jie daugiau dėmesio skirtų savo vaikams.

• Europos vystymo ir plėtros bankas paskelbė įvairių valstybių galimybes padidinti savo bendrosios produkcijos vidutinį metinį prieauglį. Daugiausia pasikeitimų laukiama Lenkijoje, Slovėnijoje ir Slovakijoje. Lietuva minima 13-toje vietoje. Silpniausias ekonominis augimas laukiamas Ukrainoje, Gruzijoje ir Moldovoje.

• Europos Sąjungos prekybos karas su JAV pamažu baigiamas prie derybų stalo. Nesutarimai prasidėjo dėl bananų. Amerikos rinka savo vartotojus aprūpina bananais iš Pietų Amerikos vadinamųjų "bananų respublikų". Europos valstybės daugiau prekiauja su savo buvusiomis

kolonijomis Afrikoje, Karibų ir Ramiojo vandenyno salose.

• Libijos ilgametis diktatorius *Muammar Quaddafi*, atidavęs tarptautiniam teismui du savo valstybės piliečius, apkaltintus terorizmu, pastaruoju metu susilaukia daug svečių. Tarptautinė bendruomenė atšaukė Libijai taikytas sankcijos ir verslininkai vėl lankosi Libijoje, ieškodami pelningų sandorių. Vienas iš pirmųjų, aplankusių pulkininką M. Quaddafį, buvo Italijos Užsienio reikalų ministras Lamberto Dini. Libijoje lankėsi devyni Afrikos valstybių prezidentai ir daug premjerų. Libija lengvai dalija paramą kitiems kraštams.

• JAV nutarė parduoti Taivaniui priešlėktuvinės gynybos radarą stotis, kurios išpėtų apie atskrendančias raketas. Neskelbiama, kiek uždirbs ginklų gamybos įmonės, tačiau Kinija tuoj pat įteikė JAV vyriausybei protesto pareiškimą.

KAD PRAEITIS ATEIČIAI NEBEKLIUDYTU

(Tęsinys. Pradžia - 16 nr.)

Atkurti ūkininkų žemėvaldą pradėta dar okupacijos sąlygomis, kai galutinai išryškėjo, kad kolchozinė ūkininkavimo forma nepajėgia patenkinti visuomenės materialinių ir socialinių poreikių. Vėl buvo prisiminta žemės nuomos ir šeimos ūkio reikšmė. Priimtas Valstiečių ūkio įstatymas. Nemaža žmonių nedelsdami juo pasinaudojo.

Tačiau vienas dalykas – sugrįžti į laukus, su kuriais siejasi šviesiausi vaikystės prisiminimai bei apmaudas dėl patirtų skaudžių neteisybų, ir kitas – kaip toje žemėje protingai tvarkytis, kaip iš jos pragyventi, gauti naudos sau ir valstybei. Netikėtumai laukia, vos pradėjus tvarkytis nuosavybės dokumentus. Paašškėja, kad gana dažnai nekaip nebeįmanoma atkurti buvusio ūkio toje pačioje vietoje. Nebėra dar neseniai žaliavusio miško, kalnelių ir klonių. Per buldozeriais išlygintus, nebeatpažįstamai pasikeitusius laukus nutiesti plačiausi melioracijos grioviai, vingiuoja keliukai. Ant buvusių ežių stovi naujos gyvenvietės. Ten, kur prieš kokią trisdešimt metų kiekvieną vasarą žvangėdavo dalgiai, ganėsi kaimynų karvės ar subanguodavo kviečių plotai, dabar stovi penkiaaukščiai namai, plačiomis gatvėmis važinėja autobusai. Iš tų gremėzdiškų namų langų žvelgia nepažįstamų žmonių akys...

Neseniai atsiimto plyno lauko viduryje auga žvyro ir akmenų krūvos. Iš Sibiro grįžusio tremtinio sūnūs – patys jau žilagalviai pensininkai – prieš daugelį metų buvę mano tėvų kaimynai – lieja naujų trobesių pamatus. Juk senųjų nė ženklo nebėra. Jie visą gyvenimą praleido statybose – statė ir Šiaurėje, ir Lietuvoje. Kai vieną rytą užsukau į jų būsimosios sodybos vietą, radau vieną iš brolių apsiverkusį. Jį smarkiai apvogė. Dingio dalis statyboms suvežtų lentų, geležies, cemento. Laikinojo sandėliuko sienelė buvo tiesiog nuplėšta ir sulaužyta. Drėgnoje žemėje aiškiai matėsi vagių batų pėdsakai, didelio sunkvežimio vėžės. Tačiau atvažinę policininkai tuo visai nesidomėjo. Mostelėjęs į už kokio kilometro stypsčius daugiaaukščius, vienas iš jų pareiškė:

– Aš – ne Štirlicas (šnipas, išgarbintas sovietų filmuose), kad tokių dalykų ieškočiau. Net jei rasčiau vagį, kaip įrodytum, kad tos lentos – tavo?

Jonas Jasaitis

Vagį surasti pačiam saviņinkui padėjo atsitiktinumas. Jo gyventa netoliese. Dar likusio kolchozo vairuotojui labai reikėjo... išgerti. Šį kartą daugiaaukščių gyventojai buvo niekuo dėti.

Tačiau atsikuriantys ūkininkai kentėjo ne tik nuo vagių. Dar šiek tiek lengviau buvo tam, kuris visą amžių išgyveno tame pačiame kaime ir dirbo jį valdžiusiame kolchoze. Iš jo išeidamas ūkininkauti, jis gavo vieną kitą buvusios fermos gyvulį (gal net arkli), galėjo įsigyti nors šiokių tokių žemės dirbimo padargų. Jei dirbo vairuotoju ar traktorininku, tikriausia jau šį tą ir anksčiau buvo į namus parsitempęs arba dabar, nutaikęs progą, pasičiupo. Kodėl negriebti, jei byrančio "kolūkio" viršininkai jau baigia viską "suprivatizuoti"? Smulkesnės vagystės per visą kolchozmetį buvo tapusios įprastu reiškiniu ir niekas jų nelaikė didele nuodėme. Kodėl nepasimti, juk valdžia ir taip viską iš žmonių atėmė?

Tačiau ką daryti mano minėtam tremtiniui, dirbusiam miesto statybose, ar tėvų žemę atsiėmusiam mokytoju ar bet kuriam kitam, likimo nublokštam į kitą Lietuvos pakraštį? Juk kastuvu atgauto ūkio žemės neišdirbsi, rankomis neapsėsi, dalgiu nenupjausi ir spragilais neiškuls! Didžiulės kolchozų dirbtuvės ir sandėliai ištuštėjo bematant. Sąžiningiausias ir uoliausias tardytojas tikriausia niekaip nebepajėgtų surasti, kur viskas pradingo.

Iš kolchozo likusioje žemės ūkio "bendrovėje" dar stovi keli aptriušę traktoriai, bet juos pasisamdyti ką tik pradėjęs ūkininkauti žmogus nepajėgia: kainos ne jo kišenei. Šių eilučių autorius yra pats jų "skonį" išbandęs. Be to, net jei ir turi iš ko sumokėti, privalai laukti, kol tavo eilė prieis. Tau pasakys, kad bent dvidešimt tokių prašytojų anksčiau už tave užsirašė. O kaip laukti, jeigu praeis geriausias laikas sėjai, paruoštą šieną lietus tuoj permerks arba rudeniį javai išbyrės? Jei tu nelaikomas vietiniu, tai dar nežinia, kada ta tavo eilė ateis, nes pirmiausia susidursi su atviru priešišku ir pasityčiojimu:

– Matai, miesto ponai sulėkė. Tai ką, jau baltų pyragų atsivalgėt? Ką su ta žeme darysi? Gal parduosi kam nors? Tik kas čia pirs? Dabar tos žemės ir už dyką niekas nebeima.

Taip ar visai panašiai kalba tiek iš kažkur į tavo

gimtąsias vietas atsikėlę, bet jau čia šaknis įleidę žmonės, tiek ir buvę tavo tėvų kaimynai. Tiesa, pastarieji žiūri į tave šiek tiek palankiau, net užjausdami. Jie nesiginčija, kad žemę atsiėmei teisėtai. Nuo amžių čia gyvenusieji žino, kad kaime darbas darbą veja. Kiekvienas, kas arkli, kas koki nors traktoriuką turėdamas bando krapštytis. Na, vieną-kitą kartą padės: gal bulves pasodinti, gal išvagoti ar šieną parsivežti. O toliau vark vienas, kaip išmanai.

Didžiuliai kolchozo tvartai atrodo, lyg viesului praužus. Viską, ką buvo galima išnešti, išnešė arba čia pat gyvenantys arba iš toliau atsibrovę. Ko neišnešė – sulaužė. Stogų danga – dideli šiferio lapai – beveik visi nuplėšti, o kai kur ir dalis sienų jau nuardyta.

Tokį ardymą skatino ir buvusi kolchozų valdžia, pagal kažkieno tikrai nevykusį sumanymą paskelbta "laikinaja administracija". Norintiems savarankiškai ūkininkauti buvo siūloma savo "pajų" atsiimti, nusigriaunant tvarto kampą arba "privatizuojant" kažkokio keliuko gabalą. Kai paklaus, kaip galima už pajų skirti kelio atkarpą, tau į akis ima tyčiotis:

– O kas mums rūpi? Mes įkainavome visą kolūkio turėtą turtą? Kelias – taip pat turtas, jį neseniai sutvarkėme. Jei tau jo nereikia, gali neimti. Jei nepatinka, ką duodam, bėk ieškoti teisybės pas savo Landsbergį...

Tokių ir panašių pasiūlymų ir aš, ir mano giminės esame gavę ne vieną kartą.

Būna, kad tavęs "pasigaili" ir pasiūlo imti stamboką traktorinę šienapjovę. Tiesa, ji – pusiau išmontuota. Be to, kur ją dėti, jei neturi traktoriaus? Gali su kažkuo bandyti apsikeisti arba parduoti tam, kam reikia. Bet kas pirs išardytą arba sulūžusį daiktą? Tiesa, kartais atsiranda, kas perka, nors, žinoma, pusvelčiui. Ko gero tas, kuris pats tą šienapjovę išardė.

Kolchozų vietoje besikuriančios bendrovės labai stengėsi atsikratyti senais žmonėmis, neturėjusiais nuosavos žemės. Anksčiau būdavo paskirta, kas jiems aparia daržą, atveža šieno. O dabar nebėliko kam tuo rūpintis. Tokiems žmonėms, kaip taisyklė, po 40 metų išdirbusiems, prisikačiuodavo ne tokį jau mažą "pajų", tačiau jį išreikšdavo ne pinigais ar lengviau parduodamais daiktais, o stambiais įrenginiais.

PASAULIS IR LIETUVA

*** SKIRTINGI POŽIŪRIAI.** JAV Gynybos ministras William Cohen išpėjo Rusiją dėl galimų politinių, ekonominių ir net karinių pasekmių, jeigu ji bandytų nepaisyti NATO ir Europos Sąjungos priimto naftos embargo Jugoslavijai. Tuo metu Rusijos užsienio reikalų ministras Igoris Ivanovas pareiškė, jog Rusijos pozicijos nepakeis Amerikos grasinimai, kad ji nesilaiko draudimo tiekti naftą. (INTERFAX)

*** PASIKEITIMAI.** Italijos admirolas Guido Venturoni gegužės 6 d. perėmė iš NATO generolo vokiečio Klaus Naumann vadovavimą NATO Kariniam komitetui. K. Naumann šiose pareigose išbuvo nuo 1996 m. vasario 14 d. G. Venturoni šiame poste turėtų išbūti 3 metus. Kariniai stebėtojai teigia, jog Venturoni yra Bosnijos ir Kosovo žinovas. (DPA)

*** ĮSPĖJIMAS.** Amerikos užsienio politikos žinovas analitikų Paul Goble būgštauja dėl Rusijos įtakos Latvijos politiniam ir ekonominiam elitui ir išpėja, kad tai gali trukdyti šaliai įstoti į Europos Sąjungą ir NATO. Jis išpėjo, kad glaudūs Latvijos ryšiai su Rusijos ekonominiiais interesais nepadedą šalies skelbiamam siekiui įstoti į ES ir NATO. "Yra pernelyg daug žmonių – jei ne šioje vyriausybėje, tai jos aplinkoje – kurie labiau suinteresuoti uždirbti pinigų iš tranzito Rusijos prekėmis, negu užtikrinti Latvijos saugumą". (BNS)

*** UŽPUOLIMAS.** Ukrainoje ginkluoti užpuolikai smarkiai sumušė nuo Maskvos atsiskyrusios Ukrainos stačiatikių bažnyčios vadovą patriarchą Filaretą ir tikinčiuosius. Patriarchas buvo užkluptas naujos cerkvės statybos aikštelėje Mariupolyje, Donecko srityje. (ITAR-TASS)

*** PARAMA.** JAV dar kartą patvirtino, kad padės Moldovai išspręsti Padnestrės konfliktą, išsaugant Moldovos teritorinį vientisumą. Tai spaudos konferencijoje pranešė JAV saugumo tarybos atstovas spaudai Mike Hammer. Jis atmetė Rusijos įsikišimo galimybę, siekiant panaudoti Padnestrę, kaip savo karinį punktą galimam įsikišimui į įvykius Kosove ir pranešė, kad JAV paskyrė 30 mln. dolerių Rusijos karių evakuavimui iš Padnestrės. (MOLDPRES)

*** PINIGŲ DALINIMAS.** Lietuvoje prasidėjo naujas buvusių rublinių gyventojų indėlių buvusios Lietuvos SSR taupomosiose kasose atstatymo etapas: indėlius iki 6000 litų (1500 JAV dolerių) galės atsiimti asmenys, sulaukę 70 metų. Visiems indėliams grąžinti reikės beveik milijardo dolerių, kuriuos tikimasi surinkti iš privatizavimo. (INTERFAX)

*** TAUPYMAS.** Estijos vyriausybė nutarė kiek daugiau nei 1 mlrd. kronų sumažinti 1999 metų valstybės biudžetą. Numatoma sumažinti visų ministerijų išlaidas. (BNS)

*** JAV POŽIŪRIS.** Į Minską atvyko JAV ambasadorius Baltarusijoje Daniel Speckhard. Pasak ambasadoriaus, jis žada įvertinti respublikoje susiklosčiusią situaciją ir perteikti Baltarusijos valdžiai JAV vyriausybės požiūrį į abiemis pusėms svarbias problemas. Mes padarysime viską, kad Baltarusija grįžtų į demokratinės raidos kelią, – sakė JAV atstovas. D. Speckhard žada pabūti Baltarusijoje savaitę. Jis išvyko iš Baltarusijos pernai, kilus konfliktui dėl diplomatinių atstovybių, ir kol kas nuolatiniam darbui negrįžo. (INTERFAX)

*** A. LUKAŠENKA RŪPINASI.** Gudijos (Baltarusijos) prezidentas Aleksandras Lukašenka kreipėsi į Lietuvos Prezidentą Valdą Adamkų, siūlydamas išleisti Lukiškių kalėjime kalinčiam Lietuvos komunistų "lyderiui" Mykolui Burokevičiui atvykti į Baltarusiją gydytis. Jis rašo: "Esu informuotas, kad smarkiai pablogėjo M. Burokevičiaus, prieš penkerius metus neteisėtai deportuoto iš Baltarusijos į Lietuvą, sveikata. Mes žinome, kad jam reikalinga skubi širdies operacija, kuri gali būti atlikta Minske. (ITAR-TASS, ELTA)

*** RINKIMAI GUDIJOJE.** Baltarusijoje prasidėjo išankstinis balsavimas opozicijos paskelbtuose valstybės vadovo rinkimuose. Jis vyks 10 parų. Baltarusijos opozicija paskelbė prezidento rinkimus gegužės 16 d. ir sudarė savo Centrinę rinkimų komisiją, remdamasi 1994 m. Konstitucija, pagal kurią dabartinio prezidento Aleksandro Lukašenkos įgaliojimai baigiasi liepos 20 d. Į prezidento postą pretenduoja 1996 m. emigravęs į JAV Baltarusijos liaudies fronto vadovas Zenonas Pozniakas ir atsistatydinęs iš ministro pirmininko posto Michailas Čigiris. (INTERFAX)

*** PASIPRIEŠINIMAS.** 32 politinių organizacijų vadovai, susivieniję į komitetą "Gardino iniciatyva", paragino Baltarusijos piliečius neleisti šalies paversti "Rusijos pakraščiu". Didelį gardiniečių nerimą kelia gegužės 10-12 dienomis jų mieste rengiama Rusijos ir Baltarusijos Sąjungos Parlamentinio Susirinkimo sesija, kurioje gali būti pasirašyti abiejų šalių susivienijimo į vieną valstybę dokumentai. Susivienijimas su Rusija prieštarauja baltarusių interesams, nes "neįmanoma pasiekti gerovės ir taikos, jeigu mūsų bendri namai tampa komunaliniu butu arba pereinamuoju kiemu". (INTERFAX)

PAMILĖS LIETUVĄ

Vytautas Šeštokas

Nors daug šalių,
Daug žemių,
miestų pamatyčiau,
Žinau – pasaulyje tėvynė
tik viena,
I nieką šio mažyčio krašto
nemainyčiau,
Kur skamba dainos,
Dega žvaigždės Nemune.
E. Matuzevičius

Daugelis mūsų gyvename Amerikoje per 50 metų, kai buvome priversti apleisti Lietuvą ir čia atvykome po Antrojo Pasaulinio karo čia atvykome. Teko sutikti daug tautiečių, kurie myli savo tėvynę, o ypač po 1991 metų ją dažnai lanko ir remia materialiai. Los Angeles mieste laimingu sutapimu susipažinau su Ambroze Žatkumi. Kaip ir dauguma, baigiantis Antrajam pasauliniam karui jis pasitraukė į Vakarų, gyveno Vokietijoje, o vėliau išsikūrė Amerikoje. Lietuvai atgavus nepriklausomybę, ją aplankė bene 10 kartų ir ten jau praleido daugiau kaip 3 metus. Į Lietuvą jis važiuoja ne atostogauti, o padėti atkurti jos žemės ūkį. 1992 metais A. Žatkus netoli Šeduvos įkūrė uždarytą akcinę bendrovę "Alidcorp" – bendrą Amerikos ir Lietuvos įmonę. Bendrovė valdo apie 200

hektarų žemės.

Žlugus komunistiniam režimui, žemę atsiėmė ūkininkai. Tačiau jie neturi žemės dirbimo mašinų. Bendrovė nuomoja iš jų žemę, o savo turima technika teikia paslaugas ir kitiems. Nuomos kaina yra apie 160 litų už hektarą. Apskaičiuota, kad viename hektare užauga maždaug trys tonos grūdų. Ūkininkai sako, kad kartais sunku parduoti tai, kas užauginta. Bendrovės direktorius Zenonas Rožėnas, kaip ir visi, ieško rinkos. Jis – agronomas, veiklus žmogus. Bendrovė augina žieminius ir vasarinius kviečius, miežius, kopūstus, morkas, sukūrė nemažai naujų darbo vietų. Veikia trys parduotuvės (Pakalniškių, Baltų kaimuose ir prie Šeduvos žemės ūkio mokyklos) kavinė prie Panevėžio. Šiaulių plento, už 28 kilometrų nuo Panevėžio. Jose parduodama ir bendrovės išauginta produkcija. Įrengtas nedidelis sviesto ir sūrio gamybos cechų Šeduvoje. Juo leidžiama naudotis ir žemės ūkio mokyklai. Mokiniai – būsimieji ūkininkai, kurių dauguma ateina iš kaimų, išmoksta gaminti šiuos maisto produktus.

Tokie patyrę žmonės, kaip Ambrozė Žatkus, sako, kad kiekvienoje apylinkėje ar miestelyje turėtų kurtis nedidelės pieninės ir mėsos perdirbimo cechai. Tai skatintų žemės ūkio gamybą ir prekybą. Tokios monopolistinės įmonės, kaip Mažeikių, Biržų arba Rokiškio yra nenaujingos. Tas vargšas ūkininkas turi pusvelčiui atiduoti pieną, kad jį supirktų: įmonė perka pieną už 50 centų, o

parduoda po 1.80 lito. Gauna milijonus pelno! Argi čia pelnas? Čia – apvogimas!

Ambrozė Žatkus pasakoja:

– Vienos žemės ūkio bendrovės pirmininkas kreipėsi į mane: "Tu man pastatyk cechelį, aš tau atvešiu dviejų šimtų karvių pieną." Įkurti tokią įmonėlę kainuoja 12-30 tūkst. dolerių, bet pasikui jau gali gyventi. Ūkiui yra labai svarbus pieno likutis – liesas pienas, išrūgos. Sunaudojami ir daržovių, ir miltų likučiai – viskas tinka gyvuliams šerti.

Raudondvaryje prie Šeduvos Vaclovas Mackevičius buvo parengęs projektą, kaip vienam ūkiui perdirbti penkių karvių pieną. Šaldymas daug kainuos, sakau. O jis: "Įrenk gerą rūšį, nereikės ir elektros." Pasiūliau jam perdirbti šį projektą taip, kad daugiau pieno perdirbtų. Netrukus atsirado ir to projekto pirkėjas. O V. Mackevičius gavo 16 mokinių – ūkininkų, kuriuos per žiemą mokė, kaip įgyvendinti šį projektą.

Radom ir vieną ūkininką prie Alytaus, turinčią patogią sviesto muštuvę. Įrenginys primena alaus statinaitę, o joje sukasi sparneliai. Pritaikius šią patirtį, prasidėjo ir sviesto gamyba mūsų įmonėje.

Lietuvos ūkininkui dabar yra labai sunku. Jis turi gintis nuo visokių nesąmonių. Tam kartais reikia padėti tiek pat jėgų, kiek ir ūkiui pakelti. Mano manymu, tokių bendrovių, kaip mūsų, reikia kurti po keliasdešimt kiekviename rajone. Jos veikia kaip kooperatyvai: žmonės išmoksta bendrauti, pasitikėti vienas kitu. Labai svarbus dalykas –

Ambrozė Žatkus savo ūkyje Kalifornijoje.

šeimos ūkis. Kai šeima gamina, parduoda, perka – visos ratas sukasi. Kai pats Amerikoje mokiausi verslo privačioje mokykloje, atradau gal 500 metų senumo dėsnių: kai šeimos pradeda augti, tai ir valstybės ekonomika auga.

Aš – už kolchozų išdalinimą. Visa problema – nesąžiningumas – nuo pirmininkų iki ministerijų. Bet jei norime į laisvę išeiti, negalime pasilikti vilko, o vadinti avimi.

Kaimas dabar tuščias, jokio judėjimo laukuos. Devintą valandą ryto jau važiuoja arba eina girti. Miestas pilnas jaunų žmonių, o ką jie veikia? Apie žemės ūkį bando spręsti teoretikai, esantys miestuose, valdžioje. Atrodo, lyg vežimas būtų pastatytas prieš arklį. Tai kaip jis judės? Kaip rasti išeitį iš tos padėties, turi galvoti patys kaimo žmonės ir rinkti į valdžią tuos, kurie išmano žemės ūkį.

Kai būdamas 14 metų, perėmiau ūkį, turėjau du dėdes, kaimynus, kurių pasi-

klausdavau. Aštuoniolikos metų jau viską žinojau. Kai pasitraukiau į Vakarų Vokietiją, man pavyko: atsirado iš Amerikos žmonių, kurie nepažadėjo globos, bet priėmė.

Taip ir prasidėjo. Kalbos nemoki – plauni indus ir grindis mazgoji. Bet man buvo įdomi Amerikos sistema. Ėjau į bibliotekas, mokiausi. Niekad nedirbau mažiau kaip 12 valandų. Elgiausi su visais taip, kaip norėjau, kad elgtųsi su manimi.

Esu didelis optimistas. Nėra vienos programos, vieno kelio. Kai kas nors sunkiai einasi, tuojau bandyk kitą, trečią, ketvirtą kelią. Ir mūsų bendrovėse turi būti sutarimas. Netinkamam vadovui reikia pasakyti: "Klausk, Jurgi, mes ne taip darom. Nelauksim, kol viskas išgrius. Pasitaisyk arba išeik."

P.S. Ruošdamas šį rašinį, rėmiausi "Panevėžio ryto" laikraštyje išspausdintu A. Žatkus pokalbiu su Elena Mezginaite.

BENDRADARBIAVIMAS VILTIES VARDAN

"Vilties partnerystės" dalyviai ir rėmėjai – Klyvlendo (Cleveland, OH) ir Klaipėdos medikai – pernai, birželio 19 d. įvykusiame priėmime pas Lietuvos Respublikos Prezidentą Valdą Adamkų. Gegužės viduryje Klyvlendo medikai vėl išvyks į Klaipėdą.
D. G. Barysaitės nuotr.

Lietuvos istorijos puslapiai SPAUDOS ATGAVIMO 95-METIS

"Spaudos draudimo gaidynė (1864-1904) sunkiu slogučiu buvo prislėgusi mūsų tautą. Tačiau ir nupynė ji mūsų istorijai vieną gražiausių vainikų: mažytė lietuvių tauta – pavergta, neorganizuota, su visai mažu sąmoningų žmonių skaičiumi – stojo į kovą su milžiniška Rusija dėl savo paniekintų teisių, stojo vienui viena ir bekovodama stiprėjo, organizavosi, ugdė pasitikėjimą savimi, žingsnis po žingsnio ėjo į laimėjimą ir pagaliau laimėjo, sykiu gi žymiai pasiruošė kitam gyvenimui – nepriklausomybei. Kova buvo pradėta tik dėl spaudos, teisingiau sakant, dėl lietuviškų raidžių, bet baigta daug platesniu mastu – dėl plačių politinių teisių". Tokį trumpą, bet daug pasakantį rūstaus, 40 metų trukusio spaudos draudimo laiko apibūdinimą mums paliko P. Ruseckas, surinkęs ir išleidęs vertingą atsiminimų rinkinį "Knygnešys". Neatsitiktinai į visuomenę dabar ir prabylame tais P. Rusecko žo-

džiais.

Numalšinus 1863 m. sukilimą, caro valdžia griebėsi persekiojimų, siekusių pakęsti lietuvių tautos dvasią: buvo uždrausta lietuviška spauda lotyniškais rašmenimis. Caro valdžia pradėjo leisti lietuviškas knygas rusiškais raidėmis. Jos buvo labai nemėgiamos. Lietuvių mokyklų varžymas prasidėjo dar 1862 m. pabaigoje, kai buvo uždraustos lietuvių parapijinės mokyklos. Švietimo draudimas tęsėsi ilgiau negu spaudos – 44 metus. Lietuviai, ypač kaimuose, tam labai priešinosi. Siekdami išmokyti savo vaikus rašto, jie steigė slaptas mokyklas, kurių siela buvo daraktoriai ir daraktorės. (Šiuo žodžiu vadindavo slaptųjų mokyklų mokytojus, kuriais būdavo šiek tiek labiau prasilavinę gimnazistai, kiti lietuviškai mokantys rašyti žmonės-red.)

Šiaulių "Aušros" muziejaus fonduose yra nemaža medžiagos, kuri atspindi spaudos draudimo laikus.

Saugome žemaičių vyskupo Motiejaus Valančiaus originalią fotografiją. Jis pirmasis iškėlė kovos su spaudos draudimu idėją, pirmasis pradėjo spausdinti lietuviškas knygas Rytų Prūsijoje, sutelkė pirmuosius knygnešius, visaip rėmė uždraustos lietuviškos spaudos platintojus ir saugotojus. M. Valančius ir pamokė žmones kviestis į pagalbą daraktorius.

Muziejuje saugome slaptų spaustuvių, veikusių Rytų Prūsijoje savininkų – O. Mauderodės, E. Jagomasto – originalias fotografijas. Taip pat čia yra ir pirmojo lietuviško laikraščio, spausdinto lotyniškais rašmenimis – "Aušros" ("Auszros") – bendradarbių, platintojų ir gabentojų fotografijos. Muziejaus fonduose saugome to meto grožinę ir periodinę spaudą, išleistą Rytų Prūsijoje ir Amerikoje. Fotografijose – garsūs knygnešiai Jurgis Bielinis ir jo žmona Ana, A. Bataičio šeima, Domas Bubenius su kitais tremtiniais Sibire. Šalia liaudies šviesuolių – ir lietuvių inteligentai, platinę spaudą: Č. Panceržynskis, S. Baltramaitis, M. Čepas. Čia ir tribunolo teisėjas su žmona Maryte Jablonskyte (žymaus kalbininko dukterimi) Čitoje.

1889-1895 m. Joniškio ir Gruzdujų apylinkėse veikė "Atgajos" draugija. Jos nariai platino spaudą, rinko tautosaką. "Atgajos" draugija turėjo didelę įtaką šiaurinėje Šiaulių apskrityje, kovojo prieš tautinės kultūros ir spaudos slopinimą. Muziejaus fonduose saugome "Atgajos" draugijos narių – Augustino Baranausko, J. Trumplio, L. Vaineikio ir M. Slančiausko fotografijas.

Kalbėdami apie Šiaulių krašto kultūros istoriją, būti-

Žemaičių vyskupas, rašytojas Motiejus Valančius (1801-1875)

nai minime Šilo Pavežupio dvarą. Čia vykdavo inteligentų rašytojų vakarai, gegužinių arbatėlės. Per tą dvarą ėjo draudžiamų lietuviškų knygų platinimas. Šiaulių "Aušros" muziejaus rinkiniuose saugomas unikalus Putvinskių archyvas: Putvinskių šeimos fotografijos, laiškai, dokumentai, spaudiniai, asmeniniai daiktai. Muziejuje su-

kaupia daug leidinių, atspindinčių didvyrišką knygnešių laikmetį. Ypač vertingi pačių knygnešių atsiminimai.

1904 m. balandžio 24 d. (pagal naują kalendorių – gegužės 7 d.) spaudos draudimas buvo panaikintas.

*Eugenija Raguckienė
Šiaulių "Aušros" muziejaus
istorijos skyriaus vedėja*

LOS ANGELES LIETUVIŲ RENGINIŲ KALENDORIUS

• GEGUŽĖS 23 d., sekmadienį, 12:00 v. p.p. – ateitininkų šeimos šventė. (Ignas Bandžiulis)

• BIRŽELIO 20 d., sekmadienį, 12:00 v.p.p. – pensininkai ruošia karaliaus Mindaugo minėjimą.

• BIRŽELIO 27 d., sekmadienį, 1:00 v.p.p. – Jaunimo – "Spindulio" šventė. 50 metų veiklos jubiliejus *Hollywood Palladium*. Teirautis: Danguolė Varnienė, tel.(818) 249-7574.

• LIEPOS 11 d., sekmadienį, – "Gegužinė po stogu" Tautiniuose namuose. (Rūta Sakienė)

• RUGSĖJO 5 d., sekmadienį, 12:00 v. – Tautos šventė. Kartu rengiamas ir Lietuvos prezidento Antano Smetonos 125 metų gimimo ir 55 metų mirties paminėjimas – akademija. (Rūta Sakienė)

• RUGSĖJO 12 d., sekmadienį, 12:00 v. – Šiaulių gegužinė. (Kazys Karuža)

• RUGSĖJO 26 d., sekmadienį, 12:00 v. – Radijo vandenlės metinis banketas.

• SPALIO 2 d., šeštadienį, 11:00 v.r. iki 7:00 v.v. – Lietuvių dienos.

• SPALIO 3 d., sekmadienį, 11:30 v.r. iki 4:00 v.v. – Lietuvių dienos.

• SPALIO 17 d., sekmadienį, 12:15 p.p. – akademinio skautų sąjūdžio metinė šventė Teirautis: Gediminas Leškys, tel. 818 883-1718.

• SPALIO 31 d., sekmadienį, 12:15 v.p.p. – ateitininkų meno paroda. (Ignas Bandžiulis)

• LAPKRIČIO 7 d., sekmadienį, Tautiniuose namuose – Amerikos Lietuvių Tautinės sąjungos ir jos Los Angeles skyriaus 50 metų veiklos sukakties paminėjimas Tautiniuose namuose. (Rūta Sakienė)

* * *

Norinčius įsigyti knygą "ALTS-gos Los Angeles skyriui – 50 metų" prašome kreiptis į Rūtą Sakienę šiuo adresu: 22 Maygreen Ct. Glendale, CA 91206. Knygos kaina – \$20.

Kalifornijoje gyvenanti menininkė Giedrė Dovydaitytė paruošia puikius gėlių papuošalus (*flower arrangements*) įvairioms progoms. Jos verslo – "Interior designers" – tel. 1-323-666-6152.

E. Jagomastas su savo spaustuovės darbininkais (apytiksliai 1897-1898 metais).

POEZIJOS DIENOS

LB Kultūros taryba atgavimo "Poezijos dienas". Jos pastangomis gegužės mėnesį į Ameriką atvyksta Lietuvos Švietimo ir mokslo ministras, poetas Kornelijus Platelis.

Kornelijus Platelis baigė Vilniaus inžinerinį statybos institutą, dirbo inžinieriumi Druskininkuose, buvo Lietuvių PEN centro pirmininku, 1991-1993 m. – Kultūros ir Švietimo viceministru, vadovavo "Vagos" leidyklai. Jis išleido eilėraščių rinkinius: 1980 m. – "Žodžiai ir dienos", 1984 m. – "Luoto kevalas", 1995 m. – "Prakalbos upei", 1989 m. – knygą "Bustas prie Nemuno", paskelbė straipsnių ir recenzijų.

K. Platelio pirmasis sustojimas bus Los Angeles lietuvių tėlkinyje. Gegužės 15 d. jis aplankys Šv. Kazimiero lituanistinę mokyklą, o gegužės 16 d. dalyvaus "Poezijos dienų" renginyje ir skaitys savo kūrybą. Kartu dalyvaus poetai – Bernardas Brazdžionis ir Pranas Visvydas. Los Angeles poezijos popietę globoja Dramos sambūris.

Čikagoje "Poezijos dienos" vyks dvejose vietose: gegužės 21 d. – Jaunimo centre ir gegužės 22 d. – PLC Lemonte, Lietuvių dailės muziejuje. Su poetu K. Plateliu supažindins literatūrologas Titas Antanaitis. Išeivijos

poetus atstovaus Julija Švabaitė, Liūnė Sutema, Eglė Juodvalkė ir Alfonsas Tyruolis. Čikagoje Švietimo ministras aplankys lituanistines mokyklas, susipažins su Amerikos švietimo sistema.

Gegužės 23 d. K. Platelis lankysis Klyvlende. "Poezijos dienos" jis skaitys savo kūrybą kartu su klyvlendiečiais poetais: Baliau Auginu, Aurelija Balašaitiene ir Dalia Staniškiene.

Retai girdime poeziją savo renginiuose. Tegu tampa šios "Poezijos dienos" kiekvienam jų dalyviui gaivinančia versme.

Marija Remienė

Jaunimo puslapis

Skyriaus vedėja – Rita Augienė

Lietuvos istorijos duomenų paieška Amerikoje

Pokalbis su jaunu istoriku Kęstučiu Šalavėjumi

Per keletą dešimtmečių, Jungtinėse Amerikos Valstijose gyvenantieji lietuviai atliko tiek reikšmingų darbų, kad vėl nepriklausomybę atkūrusios Lietuvos istorikai vis dažniau jais domisi. Neseniai teko kalbėtis su tokių duomenų ieškotoju Kęstučiu Šalavėjumi. Jį klausinėjo Algirdas Gustaitis.

Kęstuti Šalavėjau, pirmiausia papasakok apie save. Kur mokeisi, kuo norėjai būti, kada pradėjai uoliau domėtis lietuvių tautos istorija?

Gimiau 1974 metais Ukmergėje, ten ir augau. Mokiausi Ukmergės 5-oje vidurinėje mokykloje. Vaikystėje norėjau save susieti su matematika, nes man matematikos pamokos labai gerai sekėsi. Be to, skaičiuoti labai padėdavo lankomos šachmatų treniruotės. ("Dirvoje" jau pranešėme, kad Kęstutis neseniai tapo Šiaurės Amerikos lietuvių šachmatų pirmenybių laimėtoju - *Red. pastaba*) Tačiau vėliau supratau, kad vieni skaičiai manęs netraukia. Ėmiau domėtis kalba ir istorija.

Man, dar paaugliui, įsiminė keli kai kurių mokytojų bandymai iškreipti istoriją. Apie 1985 metus vienas mano klasės draugas buvo išbartas už tai, kad užsiminė apie Vasario 16-ąją. Jau dabar mirusi mokytoja rėkė, kad tai – "buržuazinių nacionalistų" šventė. Kitą kartą man sumažino pažymį už piešinį. Reikėjo nupiešti "gegužės 1-osios" šventę. Tai aš, kad būtų gražiau, pripiešiau

Istorikas Kęstutis Šalavėjus.

A. Gustaičio nuotr.

visokių vėliavų, įterpdamas jose ir geltonos spalvos. Kaip mokytoja paaiškino, geltona spalva gali būti tik "kapitalistinių šalių" vėliavose.

Kodėl mane patraukė istorija? Turbūt pats laikotarpis padėjo apsispręsti. Atgimimui prasidėjus, man besimokant paskutinėse klasėse, i mokyklą dirbti atvyko jauna mokytoja, kuriai teko sunkus uždavinys – išvalyti "ideologinę istoriją" ir išmokyti mus naujos – lietuviškos. Man labai patiko jos dėstymo stilius, turinio naujovės. Tai ir padėjo pasirinkti.

Kurie istorikai paliko ryškesnių prisiminimų?

Atgavus nepriklausomy-

bę, dauguma istorikų ir visuomenė labiausiai rėmėsi A. Šapokos redaguota "Lietuvos istorija". Žavėjausi ja ir aš, kol nepamačiau, kad istorijos mokslas nuo 1936 m. smarkiai pasistūmėjo į priekį. Tiek Lietuvoje, tiek ir išeivijoje yra parašyta daug rimtų straipsnių ir knygų, todėl nenorėčiau kurios nors vienos išskirti.

Kokia Lietuvos istorija buvo dėstoma mokyklose ir universitetuose sovietinės-rusiškosios okupacijos metais? Kurių datų bei įvykių okupantai labiausiai vengė ir kaip juos iškreipdavo?

Mokytis Lietuvos istoriją pradėdavome tik 7 klasėje. Didžiausias dėmesys būdavo skiriamas komunistų veiklai Lietuvoje atpasakoti. Visi "žinojo", kaip tragiškai baigėsi keturių komunarų likimas ar kaip lietuvių delegacija 1940 metais važiavo į Maskvą "parvežti saulės". Apie senuosius laikus nedaug ką tegirdėdavome. Atsimenu, mokėmės apie Kulikovo mūšį, į kurį lietuvių pulkai specialiai pavėlavo, apie ponų savivalę ir vargšų kovas su jais. Tačiau jiems nepavyko išvengti Žalgirio mūšio, Vytauto valdymo. Žinoma, okupantai stengėsi ištrinti bet kokius Lietuvos, kaip valstybės, požymius, o ta "teisingoji" istorija prasidėdavo nuo 1917 m. revoliucijos Rusijoje.

Ar būdavo sunkumų, norint gauti iš bibliotekos studijoms reikalingą laikraštį, žurnalą, almanachą arba

(Nukelta į 9 psl.)

Neseniai atvykusiems i Ameriką IMIGRANTAI IR PABĖGĖLIAI

Raimonda Mikatavagė

23

Didelės kompanijos

Sužinome apie diskriminuojamas moteris ir tautinių mažumų atstovus, kurie negali prasimušti pro "stiklines lubas" – barjerą, neleidžiantį žmonėms pasiekti geriau apmokamų vadovaujančių postų. Tačiau vistiek didelės korporacijos mums atrodo viliojančios, nes jos labiau rūpinasi darbuotojais socialiniu požiūriu: garantuoja pastovų darbo užmokestį, teikia įvairius priedus ir kompensacijas. Nesižavėkite kompanijomis, įtrauktomis į "Fortune 500" sąrašą, kuriame išvardintos 500 didžiausių JAV kompanijų. Beveik pusė jų iškrito iš šio sąrašo devintajame, o dar daugiau – paskutiniame mūsų amžiaus dešimtmetyje.

Visai kas kita yra dirbti didelėje organizacijoje savaime krašte. Ten jums lengviau perprasti "sistemą" – įmonės tvarką ir kultūrą. Jūsų nevargina kalbos problemos, turite draugų, galite įvertinti savo ateities galimybes. Kai atvykstate į Ameriką ir mėginate susirasti darbą didelėje JAV organizacijoje, visų ankstesnių privalumų nebetenkate. Be kita ko, didelėse organizacijose dažniausiai palaužiama pirmumo dvasia. Didelės kompanijos dažnai įtikinėja, kad jos vertina tuos, kurie nebijo imtis rizikos, yra ryškios, kūrybingos asmenybės. Tačiau dauguma jų iš tiesų pasirenka "pėstininkus", klusniai vykdančius įsakymus. Didelėse organizacijose teigiami pokyčiai vyksta lėtai. Jos juda tarsi drambliai.

Ar tai reiškia, jog net neverta mėginti ieškoti darbo didelėse organizacijose? Ne. Tiesiog pravartu kai ką prisiminti. Jums gali tekti pusmetį, o gal net ir visus metus pildyti prašymus, atvykti pokalbiui, skambinti, pildyti dar daugiau prašymų, bet po to gauti neigiamą atsakymą ar nesulaukti jokio.

Jeigu pavyktų gauti darbą didelėje organizacijoje, pasistenkite išreikalauti iš jos kiek įmanoma daugiau. Dalyvaukite kvalifikacijos kėlimo renginiuose ir įgykite patirties. Kiek galima didesnę at-

lyginimo dalį perveskite į pensijų planą Nr. 401K, dirbkite tol, kol įgysite teisę į pensijų planą (dažniausiai tokia teisė suteikiama po 5-7 metų darbo pilnu etatu). Tai bus jūsų pasitenkinimas. Pats darbas tikriausiai nedaug jo suteiks. Kai jums bus užtikrinta pensija, galite dairytis kito darbo. Nors mažų amerikietiškos senatvės ir socialinio draudimo pensijų nepakaks patogiai gyventi Amerikoje, šios sumos gali pakakti aprūpinti senatvei daugelyje kitų šalių

Mažos organizacijos

Apie 80% Amerikos kompanijų gali būti pavadinamos "mažomis". Tai dažniausiai įmonės, kuriose dirba mažiau nei 50 darbuotojų. Tačiau jose sukuriami daugiausiai darbo vietų. Ir į jas lengviausia patekti. Jeigu nusprendėte, iš ko norite užsidirbti pragyvenimui, ir pasirinkote geografinę vietovę, kurioje tai ketinate daryti, nebus sunku susirasti tokią kompaniją. Paklauskite žmonių, pavažinėkite ir paieškokite, užėikite ir paprašykite darbo.

Jūs įdarbinusi maža kompanija gali nepasiūlyti pensijų plano. Tai nėra neįprasta. Jums teks taupyti patiems.

Lygios galimybės įsidarbinti

Lygių įsidarbinimo galimybių komisija (*Equal Employment Opportunity Commission - EEOC*) gina darbuotojus nuo diskriminavimo pagal rasę, odos spalvą, lytį ir religiją. 1964 metais paskelbto Piliečių teisių akto 7-asis straipsnis taip pat gina asmenis nuo diskriminacijos pagal tautybę. Pavyzdžiui, jei darbdavys priima tik tuos, kurių gimtoji kalba yra anglų arba reikalauja, kad pretendentas kalbėtų angliškai be akcento, galima teigti, kad jis pažeidžia minėtą 7-ąjį straipsnį. EEOC reikalavimai taikomi visiems darbdaviams, samdantiems daugiau nei 15 darbuotojų, visas mokymo įstaigas, valstijos ir savivaldybių įstaigas bei profesines sąjungas, vienijančias daugiau nei 15 narių.

Prieš priimdami į darbą, susipažindamas su jumis, darbdavys gali pateikti bet kurį klausimą. Jūs privalėsite atsakyti į klausimus apie sugebėjimą atlikti siūlomą darbą, tačiau neprivalote atsakyti į asmenišką pobūdžio klausimus, pavyzdžiui, apie darbui nekliudančius negalavimus.

SKELBIMAS

Studentų ateitininkų sąjungos Centro valdyba

nuoširdžiai kviečia visą universitetinio amžiaus jaunimą atšvęsti mokslo metų pabaigą ir sutikti vasaros šilumą gražioje gamtoje ir studentiškoje aplinkoje,

**Dainavos stovyklavietėje (Mich. valst.)
gegužės 21 - 23 dienomis**

Praleisite malonų savaitgalį kartu su draugais ir pajusite tikrą Dainavos stovyklavietės ateitininkišką dvasią. Programa prasidės ankstyvą šeštadienio rytą. Todėl siūlome atvykti penktadienio vakare.

Savaitgalio kaina – \$40, jeigu užsiregistruosite iki gegužės 17 d. (pirmadienio), \$50 – jeigu užsiregistruosite vėliau. Prašome registruotis pas Liudą Landsbergį tel. (708) 533-2022 arba elektroniniu paštu pas Elenutę Tijonėlytę: ertijune@midway.uchicago.edu

Norėdami gauti išsamesnių žinių, skambinkite Mariui Polikaičiui (630) 257-2022.

Labai laukiame visų !!!

Šviesus mokytojo Vacio Kavaliūno atminimas Sukanka 5 metai, kai jo netekome

Prof. Juozas Ciparis

Maloniems skaitytojams norėčiau atversti vieną savo gimnazijos laikų puslapį. Jame mano buvę 1941 m. sausio-birželio mėn. Tauragės gimnazijos mokytojai Ona ir Vacys Kavaliūnai įrašyti aukso raidėmis.

1941 m. sausio mėn. rusų okupantai uždarė Kauno kunigų seminariją, kurioje aš mokiausi septintoje - licėjinėje klasėje. Iš Kauno atvykau į savo apskrities miestą - Tauragę. Čia įsidarbinau geležinkelio stotyje sandėlininku - svėrėju. Tuo pačiu metu išlaikiau egzaminus į 9-ąją klasę ir, derindamas darbą su mokymusi, popietinėmis valandomis pradėjau lankyti gimnaziją.

Mokytoja Ona Kavaliūnienė (mes, mokiniai, tada juos žinojome Kavaliauskų pavarde) buvo mano klasės auklėtoja, o jos vyras Vacys - lietuvių kalbos mokytojas. Beje, jo pamokos būdavo nuostabios.

Auklėtojos dėka aš buvau vienas iš penkių gimnazijos mokinių gavęs rėmėjų - Tauragės mėsos kombinato - nemokamus pietus. Tai leido man atsisakyti darbo ir tų pačių metų birželio viduryje įgyti brandos atestatą. O mano auklėtojos vyras a. a. Vacys Kavaliūnas tiesiog išplėšė mane iš grėsusios tragedijos nasrų. O buvo taip.

Kartą po lietuvių kalbos rašomojo mokytojas kažkodėl negrąžino mano sąsiuvinio. Netrukus jis pasikvietė mane nuošalesnėn vieton ir pasakė maždaug taip: "Cipari, atvykai pas mus iš kunigų seminarijos. Nepamiršk, kad esi atidžiai sekamas, o rašo-

mąjį rašai su tokiu aiškiu patriotiniu (taigi, antitarybiniu) akcentu. Ar nepastebi, kad vienas po kito tavo draugai nebegrižta į klases. Negi ir tu nori susilaukti panašaus likimo? Gražinu tavo rašinį, niekam jo nerodyk ir kuo greičiau namuose jį sunaikink. O apie šį mudviejų pasikalbėjimą net ir geriausiajam savo draugui nesakyk..."

Aišku, tai mane sukrėtė iki sielos gelmių. Aš ir dabar, praėjus jau 57 metams, negaliu pamiršti savo mokytojo kilnaus elgesio. Koks pasitikėjimas, kokia meilė savo mokiniui, kokia kilni globa!

Suprantama, šiandien aš jau nebepamenu to rašinio turinio. Žinau, kad būdamas 17-metis abiturientas, aš ten daug ko antitarybiško prirašyti negalėjau. Tačiau mano neužmirštamo mokytojo jautri širdis ir akylas žvilgsnis padiktavo tokį jo elgesį.

Leiskite kiek pasigirti: man gyvenime sekėsi sutikti vien tik gerus ir labai gerus mokytojus. Tačiau kad ir trumpą laiką buvę mano mokytojai Ona ir Vacys Kavaliūnai širdyje užima pačią pagarbiausią vietą. Neabejoju, jog tokie jų pavyzdžiai iš dalies prisidėjo prie to, jog savo gyvenimą paskyriau pedagogo (chemiko) profesijai.

Malonu buvo sužinoti, kad jų sūnus Arūnas irgi yra chemikas. Laimingi tie vaikai, kurie gali didžiuotis savo tėvais. O aš savo auklėtojai Onai Kavaliūnienei ir į amžniuosius namus iškeliavusiam mokytojui Vaciiui Kavaliūnui pinu kuo šviesiausios atminties, pagarbos, dėkingumo ir šlovės vainiką.

Oficialus Venesuelos intelektualų supažindinimas su šia knyga įvyko dar pernai, lapkričio mėnesį, redaktoriaus Rafael Poleo namuose. Jos pristatymo kalbą pasakė Miguel Angel Fernandez Mazarambroz y Bernabeu, Ispanijos ambasadorius Kariakase. Labai teigiamai įvertinęs knygos turinį, jis ypač išskėlė "Jūratės atkaklumą, atveriant naujus kelius" į seniausios Europos istorijos pažinimą.

Pristatyme tarp gausiai susirinkusių istorikų ir kalbininkų dalyvavo ir tuometinis Kongreso pirmininkas, krikščionių demokratų vadovas Pedro Pablo Aguilar ir Kongreso vicepirmininkė, socialdemokratų veikėja Ixora Rojas; prezidentūros informacijos ministras Fernando Egan; Venesuelos ambasadorius prie Jungtinių Tautų Ramon Escovar Salom. Į šį renginį atvyko Kalbos mokslų akademijos prezidentas Jose Luis Salcedo Bastardo; žymusis istorikas Gustavo Arnstein ir tautinio kultūrinio centro "Ateneo" vicepirmininkė Carmen Ramia de Otero, kurią naujoji šalies vadovybė neseniai paskyrė informacijos ministre. Knygos pristatyme dalyvavo keturių svarbiausių krašto laikraščių redaktoriai, TV kanalų savininkai ir kultūros darbuotojai. Tarp jų išvydome ir garsiausio Pietų Amerikos šiuolaikinio meno muziejaus direktorę Sofi Imber.

Atsiliepimai apie knygą buvo labai geri. Keli kritikai prisipažino, kad jiems teko knygą skaityti du kartus. Kaip pasakė vienas iš šio pokalbio dalyvių, "pirmą kartą, skaičiau, eidamas nuo nustebimo į nustebimą, o antrą - kad galėčiau šią knygą visapusiškai įvertinti."

GRAŽUS KNYGOS "LOS GODOS" SUTIKIMAS

Jūratė Statkutė-de Rosales

Su Jūratės de Rosales knyga visuomenę supažindino Ispanijos ambasadorius Venesueloje M. A. Fernandez Mazarambroz y Bernabeu. Jerry Bernal nuotr.

Iš vėlesnių spaudos atsiliepimų norėtusi paminėti straipsnį, kurio autorius yra rašytojas, buvęs krašto Vidaus reikalų ministras Jose Angel Ciliberto. Jo nuomone, Jūratės knyga yra "fundamentalus įnašas į tikslų mūsų kalbos formavimosi pažinimą." Panašiais žodžiais spaudoje įvertino knygą ir buvęs Venesuelos ambasadorius Madride Tejera Paris.

Atsiliepimų spaudoje buvo ypatingai daug ir visi, be išimties - teigiami. Toks gausus intelektualų atsiliepimas paaikšintinas ir tuo, kad knyga remiasi Ispanijoje gerai žinomais autoriais. Pavyzdžiui, su dideliu susidomėjimu sutiktas žymiausio Ispanijos kalbininko Menendez Pidal kadais aptartų ankstyvųjų viduramžių kalbinių reiškinių sugretinimas su lietuvių prof. Jono Kazlausko "Lietuvių kalbos istorinės gramatikos" duomenimis. Ne mažiau susidomėjimo sulaukė ispaniška viduramžių kronika, nušviečianti baltų tautų

istoriją, pradedant nuo 1500 metų prieš Kristaus gimimą. Joje randame ir žygio į Indiją, įvykusio XIII a. prieš Kristų, aprašymą. Tuometinė baltų kalba ten užsiliko sanskrito formoje. Iš kronikos paaikškėja, kokia didelė kadaise buvo baltų įtaka Balkanuose, Dunojaus žemupyje. Dr. J. Basanavičius buvo teisus, rinkdamas ir vertindamas baltistikos medžiagą Bulgarijoje. Kronikoje aprašytas ir didysis žygis į vakarus, įvykęs V a. po Kristaus gimimo, kai baltai-gotai atvyko į Ispaniją ir jų tarimo įtaka deformavo tenykštę lotynų kalbą. Tada formavosi dabartinė ispanų kalba, kurios fonetiniai bruožai yra artimi senovės prūsų tarimui, bet turi ir daug lietuviškų požymių.

Šiuo metu pirmoji knygos laida jau yra beveik išsiųsusi. Antroji laida jau išspausdinta ir išsiųsta knygynams. Užsisakiusieji knygą, ją gausite maždaug per mėnesį.

SKELBIMAS

Čikagos Lietuvių moterų klubas, kuris įkūrė "Almos fondą", ruošia **Almos ADAMKIENĖS pagerbimą**, kuris įvyks 1999 m. spalio 10 d. Drury Lane pokylių salėje, Oak Brook, IL. Stalus galima užsisakyti jau dabar. Jų kainos: stalas 8 žmonėms - 360 dol., 10 - 450 dol. ir 12 - 540 dol. Stalai bus skirstomi pagal čekio datą. **Čekius rašykite:** Chicago Lithuanian Women's Club Benefit Fund ir siųskite F. Simanonienei: 4428 W. Williams Place, Oak Lawn, IL 60453.

Rengėjai

Lietuvos Prezidento žmona Alma Adamkienė aktyviai įsijungė į šalies visuomeninį gyvenimą. Šioje nuotraukoje ją matome su Lietuvos Katalikų moterų sąjungos narėmis.

LYGYBĖ

Vladas Vijeikis

Labai svarbiame Amerikos dokumente paskelbta, kad visi žmonės yra lygūs. Aišku, kad tai parašė politikieriai. Mat jie – labai toli nuo gyvenimo tikrovės. Bolševikai irgi skelbė žmonių lygybę. Tik jie turėjo savotiškus lyginimo metodus: pakišdavo po žemę ir tą žemę sulygindavo. Tad ar tikrai žmonės – lygūs?

Vienas gimsta su sidabrinu šaukštu burnoje, o kitas net vystyklų neturi.

Vienas eina į specialias mokyklas ir universitetus, o kitas tik vaikų darželio baigimo diplomą gauna.

Vienas turi banką, o kitas net piniginių neturi.

Vienas plaukioja po vandenynus, o kitas, tik pažiūrėjęs į jūrą, apserga.

Vienas džiaugsmingai švenčia penkiasdešimties metų vedybų jubiliejų ir žvelgia į sekančią sukaktį. Kitas jau po mėnesio svarsto kaip pabėgti.

Vienas dainuoja scenoje ir gerus pinigus gauna, o kitam, vos prasižiojus, visi nukreipia pasipiktinusių žvilgsnius.

Vienas aukoja BALFui, o kitas bando ką nors gauti.

Vienas gyvena pilyje, o kitam ir po tiltu pritrūksta vietos.

Vienas parašo storiausią knygą, o kitam nesiseka net meilės laiškelio suregti.

Vienas važiuoja automobilių lenktynėse, o kitas nuo pabaudų neapsigina.

Vienas maudosi, prasikirtęs ledą, o kitas amžinai serga sloga.

Vienas turi kirpti plaukus kas savaitę, o kitam tenka

juos pirkti.

Vienas meluoja ir visi juo tiki, o kito ir teisybė abejoja.

Vienas nežino, kur pinigų dėti, o kitas nežino, kur jų gauti.

Vieno uošvė – auksinė, o kito – iš peklos ištrūkusi.

Vienas operoje sėdi pirmoje eilėje, o kitas repečkioja į palubę.

Vienas renkamas pirminku, ar jis nori, ar nenori, o kito net nepasiūlo.

Vieno straipsnius skaito ir žavisi, o kito, tik pavardę pamatę, praverčia.

Vienas plaukioja kaip žuvis ir medalius laimi, o kitas rūpinasi, kad vonioje nepaskestų.

Vieniems sunku susirasti draugų, o kiti negali nuo jų apsiginti. Kai Prezidentas apsiėjo su Ministeriu Pirminku, džiaugsmingai atplasnojo "draugai" Brazauskas ir Paulauskas – paguosti, pagirti ir padrasinti. Kokia gera proga padrumsti. Apsaugok, Viešpatie, nuo tokių draugų.

Aukšto ūgio žmogui pasiekti lentyną lengva, bet žemam reikia atsinešti kopėčias.

Vieniems tinka devintas batų numeris, o kitiems ir keturioliktas spaudžia koją.

Vienas šoka, lyg iš baleto teatro išėjęs, o kitas turi atsiprašinėti už kiekvieną užlipimą ant kojos, kol pagaliau dama jį palieka viduryje salės.

Vienas sveikinamas ir džiaugsmingai sutinkamas, o kitas praeina niekieno nepastebėtas.

Vienas nupiešia Moną Lizą ir visas pasaulis jį garbina, o kito kūrinio net ir giminės nenori priimti.

Kodėl vienas juokiasi, net jam žiaunos plyšta, o kitas vaikšto į žemę žiūrėdamas?

Vienas – elegantiškai apsirengęs, o kitas net kaklaraiščio nesugeba užsirišti.

Vienas visur kviečiamas ir mylimas, o kito iš tolo vengia.

Vienas skaito moksliškas

knygas, o kitas – kriminalinius romanus.

Vienas džiaugsmingai žudo žmones, o kitas net jį kandančio uodo nevaiko.

Vienam patinka brokoliai, o kitas rėkia, vos juos pamatęs.

Lietuvos istorijos duomenų paieška Amerikoje

(Atkelta iš 7 p.)

istorijos knygą, jei ten buvo rašoma ne "raudonai"?

Aš baigiau mokyklą ir įstojau į Vilniaus Pedagoginį universitetą nepriklausomybės laikais, kai keliai jau buvo atviri. Tačiau sovietiniais metais istorikai turėdavo rimtai įrodinėti, kad jiems leistų susipažinti su kai kuriomis knygomis iš taip vadinamų "spec. fondų". Tiesa, buvo ir tokių, kurie turėjo kompartijos pasitikėjimą ir lengvai galėdavo naudotis viskuo.

Ar kas nors turėjo namuose paslėptas teisingai parašytų leidinių? Ar teisingomis mintimis buvo galima raštu ir žodžiu pasinaudoti, ar tikrai sau vienam žinoti?

Daug kas turėjo kokių nors senų laikų leidinių, monetų, ordinų ar net lietuviškų uniformų, tačiau apie tai buvo baisu kam nors išsirtati. Pogrindžio sąlygomis buvo platinami įvairūs rašteliai, Katalikų Bažnyčios Kronika, tačiau dauguma žmonių apie tai mažai ką žinojo.

Pastebėjau, kad domiesi teisinga pagrindinės lietuvių tautos genties – prūsų istorine praeitimi. Ar tokios mintys pradėjo įstrigti okupacijos laikais, ar tik Lietuvai atgavus nepriklausomybę?

Jau studijų laikais, laisvoje Lietuvoje. Apie tai, kad prūsų kalba priklauso baltų kalbų grupei, žinojau ir anksčiau, tačiau labiau domėtis prūsų kraštu pradėjau, tik tyrinėdamas išeivijos istoriją ir atkreipęs dėmesį į Potsdamo konferencijos nutarimus.

Ar iki 1990 metų Lietuvos esantys istorikai rinko duomenis apie buvusią Prūsiją, jos gyventojus ir kt.? Ar jų neskelbė dėl suprantamų priežasčių?

Lietuvos istorikai sovietmečiu turėjo ribotų galimybių domėtis Prūsijos istorija. Daugiau šiuo klausimu, manau, yra nuveikę kalbininkai. K. Donelaičio "Metų" ar J. Marcinkevičiaus poemų įtakoje šie tyrinėjimai nebuvo griežtai stabdomi. Galėjai savo malonumui tyrinėti viską, bet negalėjai skelbti. O ir šaltinių tam buvo mažai.

Kodėl net dabar, 1999 metais, kiek žinau, Lietuvos istorikai apie prūsų sritį rašo nedaug, o jei spausdina, tai tik kaip apie buvusį gyvenimą, tarsi praeitis nieko

Vienas geria alkoholį visokiose formose, o kitas – tik destiliuotą vandenį.

Vienų vardai ir fotografijos vos ne kiekviename laikraštyje, o kiti paskelbiami tik mirties pranešimuose, ir tai labai trumpai. Būna, kad ir

visai neskelbiami.

Vienus palydėti susirenka minios, o kitiems – net karsto nešėjų pritrūksta.

Tad lygybės pareiškimas yra visiškai negyvenimiškas ir net kenksmingas tiems, kurie tuo tiki.

bendro neturėtų su dabartimi?

Sutinku, kad Prūsijos istorijai yra skiriama per mažai dėmesio. Gal kiek daugiau šią temą tyrinėja Klaipėdos universiteto dėstytojai ir studentai, kurie net skatinami įvairiomis premijomis. Sutinku su Jūsų teiginiu, kad istorikai yra šiek tiek atitolę nuo dabarties. Tikiuosi, kad padėti kiek pataisys genocido tyrinėjimai, tačiau, deja, Prūsijos lietuvių genocidas mažai kam berūpi.

Buvę Mažosios Lietuvos gyventojai lietuviai, nors jų daug sunaikinta okupacijose ir po to, o taip pat kitose vietovėse gimę ar augę, stengiasi lietuvių tautai atskleisti teisingus duomenis ir paskatinti tos srities gražinimą Lietuvai. Gaila, kad tokie lietuvių veiklai nepritaria nepriklausomos Lietuvos vyriausybė. Ar lietuvių istorikams sąžinė leidžia daug ką nutylėti, tuo, deja, atsisakant istorinės tiesos?

Išeivijos istorikai ir visuomenės veikėjai Mažosios Lietuvos reikalui yra paskelbę daugybę straipsnių užsienio, o pastaruoju metu – ir Lietuvos spaudoje. Į šias diskusijas pagaliau įsijungia ir Lietuvos istorikai bei politikai. Valdžios atstovai, atrodo, nebeneri peržiūrėti Lietuvos sienų. Aš nežinau, ar jie yra matę Jūsų knygą "Tikroji Lietuva" ir sudarytą Lietuvos žemėlapi, ar matę kitų išeivių autorių darbus? Susidaro įspūdis, kad politikai nenori pripažinti savo klaidų, jau pasirašę sutartis su kaimyninėmis šalimis. Skubama kuo greičiau įgyvendinti Europos Sąjungos ir NATO reikalavimus – patvirtinti sienas su kaimynais. Išeivijos organizacijų pareiškimai dėl Mažosios Lietuvos priklausomumo Lietuvai ir Potsdamo sutarties nutarimų peržiūrėjimo Lietuvoje neturi didesnio atsako.

Istorija turėtų būti grindžiama tiesa. Kas gali teisingiau apie mūsų tautą pasisakyti, jei ne mūsų istorikai? Vyriausybės politika nebūtinai įpareigoja svetimomis idėjomis maitinti skaitančius, besimokančius. Ar dabartinėje Lietuvoje lei-

džiama remtis JAV gyvenančių lietuvių, rašančių istorijos temomis, darbais?

Nė vienas istorinis tyrinėjimas nėra ir nebus visapusiškas. Šiuo metu, galbūt, vyraus vienokia nuomonė, o atradus kitus dokumentus, gal ta nuomonė pasikeis. Jūs teisingai pastebėjote, kad Lietuvoje dažnai remiamasi svetimomis idėjomis, dažnai lyg norime save sumenkinti. Išeivijos istorikai į mūsų praeitį žiūri daug palankiau. Kai kurie iš jų kartais gal ir per daug romantizuoja įvykius. Tačiau diskusijos tarp Lietuvos ir išeivijos istorikų jau vyksta, susipažįstama su tyrimų išvadomis. Stengiuosi į šias diskusijas įsijungti ir aš. Man buvo labai malonu, dvi savaites viešint Jūsų namuose Los Angeles giliau su Jumis apsvastyti praeities ir dabarties problemas. Dėkoju, kad leidote susipažinti su Jūsų tyrinėjimais.

Džiaugiuosi, kad išeiviai istorikai noriai pasakoja apie savo tyrinėjimus, nevengia kelti ir gana drąsių idėjų. Gaila, kad ne visada į jas įsigilinama Lietuvoje, kad ten nerandama galimybių ar net nenorima perspausdinti išeivijoje išleistų knygų.

Tave iš Lietuvos siuntė Lietuvos Istorijos institutas, pakvietė Lituanistikos Tyrimo Studijų Centras Čikagoje, kurio pirmininku yra prof. dr. Jonas Račkauskas. Ką iki šiol jų archyve ir bibliotekoje vertingesnio aptikimai, kuo pasinaudojai?

Į Čikagą atvykau 6 mėnesių stažuotei. Renku medžiagą Lituanistikos Tyrimo ir Studijų centro prižiūrimame Pasaulio Lietuvių archyve. Jame randu daug dokumentų apie mane dominančią išeivijos lietuvių politinę veiklą. Čia randu dokumentų apie DP stovyklas Vakarų Europoje, apie Australijos, Pietų Amerikos lietuvių, Lietuvos konsulato Čikagoje veiklą, įvairių organizacijų bei pavienių asmenų fondus. Daug kas man jau nebėra naujiena, tačiau yra ir visai nežinomų bylų. Nelengva peržiūrėti tiek rinkinių per tokį trumpą laiką. Greta savo temos, domiuosi dokumentais, kurie domintų mano kolegas Lietuvos Istorijos institute. (Nukelta į 10 p.)

Neringa Inc. su Nek.Pr.Marijos Seserimis organizuoja ir praveda stovyklas "Neringos" stovyklavietėje Vermonte

1999m. "NERINGOS" STOVYKLOS

LIETUVIŲ KALBA liepos 11-25 d.d. - vaikams 10-16 metų

liepos 25-31 d.d. - vaikams 6-10 metų

liepos 25-31 d.d. - vaikams 13-16 metų

rugpjūčio 1-7 d.d. - šeimoms su mažais vaikučiais

ANGLŲ KALBA - LIETUVIŲ KILMĖS

rugpjūčio 8-21 d.d. - vaikams 7-16 metų

rugpjūčio 21-24 d.d. - šeimoms su mažais vaikučiais

INFORMACIJA - REGISTRACIJA

kreiptis į Daną Grajauskaitę:

66 Salisbury Rd. Watertown MA 02472

tel: 617-923-4583

e-mail: neringai@yahoo.com

Lietuvos istorijos duomenų paieška Amerikoje

Taip pat noriu parvežti į institutą kuo detalesnį čia esančių dokumentų sąrašą.

Girdėjau, toliau planuojate studijuoti daktaro laipsnui gauti. Kada manai tai vykdyti ir kokia tema? Kur tikiesi rasti reikalingų duomenų?

Šios mano kelionės tikslas ir buvo susirinkti medžiagą mano būsimojams doktorantūros studijoms. Būsimoji disertacijos tema "Lietuvių išeivijos politinė-visuomeninė veikla, siekiant laisvės Lietu-

(Atkelta iš 9 p.)

vai". Didesnę dalį medžiagos jau esu surinkęs Vokietijoje Kanadoje, Australijoje ar kitur, kur tik išeivijos lietuviai gyveno ar gyvena. Girdėjau apie Pietų Amerikos lietuvių archyvų išsaugojimo sunkumus. Gal kada nors mano surinkta medžiaga, nuorašai ar kopijos, įrašyti pasikalbėjimai turės reikšmės ne tik ir JAV. Tikiuosi, kad jau ir Lietuvoje rasiu kai kuriuos atskirų žmonių bei organizacijų archyvus. Stengsiuosi su-

sirašinėti su išeivijos veikėjais, kurie gal atkreips dėmesį į dar netyrinėtus rinkinius.

Būtų malonu tave dar kartą sutikti. Jei sąlygos leistų, kada ir į kur norėtum atvykti?

– Tikiuosi dar kartą atvykti į JAV, nes dar ne visus darbus atlikau. Be to, jei tik bus galimybių, važiuosiu ir ieškosiu medžiagos Vakarų Europoje, Pietų Amerikoje, mano ar kolegų tyrinėjimams, bet taps ir istorinę vertę turinčiu rinkiniu.

grupė, dar atvertos lietuviškos mokyklos durys laukia naujų lietuviukų. Mokyklos vedėja – Rūta Kamaitytė.

Neseniai Hamiltono sporto klubas "Kovas" surengė krepšinio rungtynes su Lietuvos krepšininkais. "Kovo" vadovų – M. Geldinsko ir R. Kybarto iniciatyva pakviesti krepšininkai iš Lietuvos. Taigi dar juda sportininkai, ateitininkai ir skautai. Dramos grupė "Aukuras" ruošiasi 50 metų veiklos jubiliejui. Neatsilieka nuo jų ir žūkautojai, medžiotojai, stipriai įsikūrę netoli Hamiltono esančiame savo klube, pavadintame "Giedraičio" vardu. Ten vasarą vyksta įvairių organizacijų ir klubų gegužinės. Ten vyksta šaudymai, meškeriojimai, vaisės. Ten ir jaunimas kartais stovyklauja.

Negalima pamiršti ir šaulių, kurie prisideda savo

veikla tautinių švenčių progomis. Gaila, kad nutilo Hamiltono mergaičių choras "Aidas", apkeliavęs pusę pasaulio.

Negalima pamiršti garsaus Užgavėnių blynų balius, kurį kasmet surengia Katalikų moterų draugija. Į jį suvilioja visus – mažus, jaunos ir senus – gardžiai vakarienei. Prasidėjus gavėniai, visuomet sulaukiame svečio – dvasiško iš Lietuvos, kuris praveda rekolekcijas. Turime Hamiltone ir lietuvišką radio laidą "Gintariniai aidai".

Nenustokite rašę tiesą apie mūsų tėvynę – Lietuvą. Tokios žinios yra labai reikalingos ir tiems, kurie pradeda pamiršti, kodėl ir nuo ko jie bėgo... Sėkmės ir ištvermės tiems, kurie nepavargsta darbuotis Lietuvai!

Liūda Stungevičienė

PIRMOJI KOMUNIJĄ IR MOTINOS DIENĄ

Mano Bičiuliai, Kristuje,

Dažniausia sekmadienį aukojame Mišias už mirusį asmenį. Kartais atsisveikiname su mirusiu Parapijos nariu arba meldžiamės už sergančius. Kai metų metais tai atliekame kas savaitę, gali susidaryti įspūdis, kad sens tame ir gal net tampame mirstančia bendruomene. Todėl labai svarbu, mums šiandien susirinkus, atšvęsti Parapijos bendruomenei džiugų įvykį: trys mūsų jauni nariai priims pirmąją šventąją Komuniją. Man tai yra vienas iš didžiausių įvykių, kurį mes galime atšvęsti. Mes šiandien esame liudininkai, kad trys jauni mūsų nariai žengia dar vieną žingsnį, pilnai įsijungdami į bažnyčią. Prieš aštuonerius metus jie buvo pakrikštyti šioje bažnyčioje. Jų krikštas buvo džiugus įvykis šeimoms ir bičiuliams. Šiandien jie yra su mumis, jauna ir senais, negaluojančiais ir sveikais, ir pirmą kartą priima mūsų Viešpatį.

Švento Jurgio Parapijai ir man asmeniškai šios dienos šventė yra vilties, tikėjimo ir meilės ženklas. Skirdami šią dieną jaunimui, matome vilties ženklą ateičiai. Mūsų vaikai įsipareigoja laikytis mūsų tikėjimo, įsipareigoja savo parapijai. Jie yra svarbi mūsų ateities dalis. Mums senstant

ir atitrūkstant nuo parapijos gyvenimo, tie jaunuoliai, o vėliau ir jų šeimos užims mūsų vietą. Šią dieną atliekamas įsipareigojimas tikėjimui teikia vilčių, kad jis turės įtakos jų ateičiai, jiems augant ir igrįjant išminties, suvokiant Dievo malonę.

Matydami vaikus, priimančius pirmąją Komuniją, matome ir didįjį Tikėjimo ženklą. Dažnokai mes, suaugusieji, savo sudėtingame, kartais net painiame gyvenime, atrodo, lyg ir prarandame vaikystei būdingą tikėjimą ir daug kartų stebimės, kad tikėjimas į Dievą tikrai turi vertę mūsų gyvenime. Tačiau matydami vaikams būdingą tikėjimą, ir patys pajuntame atgaivą. Visa tai mums primena tą nesudėtingą mūsų pačių gyvenimo laiką, kai kilo meilė Dievui ir buvo besąlyginis pritarimas santykiams su Juo.

Matydami šiandien savo vaikus, priimančius pirmąją Komuniją, matome ir Jo didžios meilės ženklą. Visi mes sakome, kad mylime Dievą ir vykdomė Jo įsakymą ypatingai Jį mylėti ir mylėti savo artimus, kaip pačius save. Tačiau iš tikrųjų, ar daugelis iš mūsų taip daro? Dažnai mes esame taip užsiėmę, kad net neprisimename mus mylinčio Dievo. Nematydami tos mei-

lės, ar išreiškiame ją savo artimui? Kaip elgiamės su savo kaimynais? Toji vaikų meilė įžiebs ir mūsų kadaise reikštą meilę Dievui ir dabar atnaujins ją mūsų gyvenime.

Grazus sutapimas, kad pirmoji Komunija priimama Motinos Dieną. Ar mūsų motinos yra gyvos, ar mirusios, mes prisimename meilę joms ir turime ypatingą vietą joms mūsų širdyse. Motinoms, kurioms tiek daug mums suteikė per visą mūsų gyvenimą, vėl su meile skiriame maldą. Šiandien mes rodome joms ypatingą dėmesį ir pareiškiame, kad jos yra tikrai nuostabios.

Šios dienos Mišių Evangelija skelbia mums apie meilę ir pažadą. Jėzus kalba apie savo meilę mums ir apie pažadą, kad Jis niekada mūsų neapleis. Mes girdime pažadą apie mums siunčiamą Šventąją Dvasią, mums teikiamą atsparumą ir drąsą, padedančią vykdyti mūsų Viešpaties įsakymą. Jo įsakymas yra paprastas: Mylėkite Dievą, kaip Dievas jus myli. Mes šiandien matome tą meilę, minėdami Motinos Dieną ir kartu švęsdami savo jaunųjų parapijos narių Pirmosios Komunijos šventę.

Telaimina jus Dievas!

Kun. Juozas A. Bacevičius
Šv. Jurgio parapijos klebonas

Lietuvių telkiniuose

HAMILTONO LIETUVIAI

Į mūsų namus laiškanešys reguliariai atneša penkis lietuviškus laikraščius. Dar Internetu pasiekia žinios iš Lietuvos ir kitų pasaulio šalių. Tačiau "Dirva" – vienas iš daugiausia laukiamų, vienas iš įdomiausių laikraščių! Tą pasako kiekvienas, kuris skaito. Tik gal jums neparašo, nes daug kas neprisiren-

gia rašyti.

Paskaičius Klyvlendo lietuvių renginių kalendorių, mums lieka tik pavydėti jūsų tokios aktyvios kultūrinės veiklos. Mes Hamiltone turime turbūt judriausius pensininkus, kurie beveik "okupavo" Jaunimo centro salę – jie reguliariai du kartus metuose surengia pobūvius: žiemos ir

pavasario balius. Turime gražiais vitražais išpuoštą, "Aušros Vartų" vardu pavadintą lietuvių šventovę, patriotiškai nusiteikusį jaunatvišką kleboną tėvą Juvenalį Liaubą. Gražiai gieda parapijos choras, kurio vadovė – muzikė Darija Deksnytė. Veikia Katalikų moterų ir Rožančiaus draugiją. Dar gyva tautinių šokių

A. † A.

DR. EDMUNDUI JUODĖNUI

mūsų jauniausios dukros LIUCIJOS krikšto tėvui mirus, jo žmoną BIRUTĘ ir visus likusius jo šeimos narius, gimines ir artimuosius nuoširdžiai užjaučiu.

Jonas Garla

Juno Beach, Florida

Mielam kolegai

A. † A.

DR. EDMUNDUI JUODĖNUI

mirus, liūdinčią žmoną BIRUTĘ, dukrą ir sūnus su šeimomis nuoširdžiai užjaučiame.

Danielius ir Roma Degėšiai

St. Petersburg, FL

Mylimai brolienei

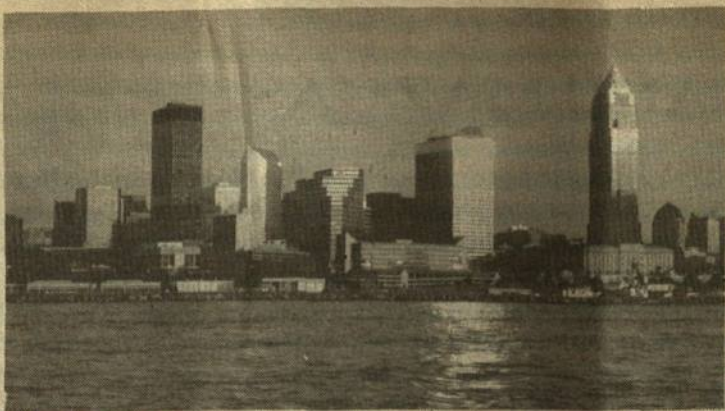
A. † A.

ALBINAI RUDŽIŪNIENEI

mirus, mūsų mielai DANUTEI VALODKIENEI reiškiame nuoširdžią užuojautą.

*Dalia ir Algis Augūnai
Elena Damijonaitienė
Meilutė ir Petras Ruliai
Gražina ir Jonas Stankūnai
Katrina ir Marius Sodonai
Alicija ir Henrikas Soliai
Aldona ir Vytautas Urbai
Rimgailė Zotovienė*

Jupiter – Juno Beach, Florida

MŪSŲ MIESTE IR JO APYLINKĖSE

RENGINIŲ KALENDORIUS

• GEGUŽĖS 16 d., 11:30 val. ryto – LB Cleveland, OH apylinkės metinis susirinkimas Dievo Motinos parapijos konferencijų kambaryje.

• GEGUŽĖS 22 d. – loterija (Reverse Raffle) Lietuvių namuose. Pelnas skiriamas Lietuvių namų remontui.

• GEGUŽĖS 23 d., 4 v. p.p. Lietuvių namų valgykloje – poezijos vakaras. Dalyvauja Vytautas V. Landsbergis, Balys Auginas, Aurelija Balašaitienė ir D. Staniškienė.

• GEGUŽĖS 31 d., 8:30 val. ryto – Atminimo dienos (Memorial Day) apeigos, Mišios, pusryčiai. Rengia šv. Jurgio parapijos Katalikų karo veteranų 613-asis postas.

• BIRŽELIO 6 d. – Klyvlendo ateitininkų metinė šventė.

• BIRŽELIO 13 d. – Traгіškojo birželio (1941.06.14) paminėjimas. Rengia Klyvlendo Baltijiečių komitetas.

• LIEPOS 18 d., 11:30 val. ryto – šv. Jurgio parapijos gegužinė šios parapijos

sodyboje.

• RUGPJŪČIO 22 d. – Lietuvių klubo gegužinė Amerikos italų klube, toje pačioje vietoje, kaip ir 1998 m. Įvažiavimas iš Euclid g.

• RUGSĖJO 11 d. – "Tėvynės garsų" radijo programos 50 metų jubiliejus: banketas, minėjimas, koncertas.

• RUGSĖJO 25 d. – "Voklungės" moterų choro koncertas. Rengia vyresniųjų skautų "Židinys".

• SPALIO 9-10 d. – Lietuvių dienos, skirtos 100-osioms V. Kudirkos mirties metinėms. Rengia LB apylinkės taryba.

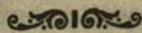
• SPALIO 16 d. – Baltijiečių bendravimo vakaras Lietuvių namuose. Rengia Klyvlendo Baltijiečių komitetas.

• LAPKRIČIO 14 d., nuo 11:30 v.r. iki 3:30 v.p.p. – šv. Jurgio parapijos rudens festivalis.

• GRUODŽIO 18-19 d. – šv. Jurgio parapijos kalėdinių kepinų pardavimas.

• GRUODŽIO 24 d., 9:30 v.v. – bendros Kūčios šv. Jurgio parapijos salėje.

Skaitytojų dėmesiui!
Ar nepamiršote pranešti redakcijai apie adreso pasikeitimą šį pavasarį ir vasarą?

KATALIKŲ – KARO VETERANŲ – LOTERIJA

JAV Katalikų karo veteranų organizacija rugpjūtyje rengia naujo automobilio loteriją. Jau galima įsigyti jos bilietų. Vieno bilieto kaina – 10 dol., o šešis bilietus įsigysite už 50 dol. Šioje talkoje dalyvauja šv. Jurgio katalikų karo veteranų 613-asis postas. Bilietus galite įsigyti klebonijoje arba pas posto narius.

Ger. J.

"Pilėnų" tuntininkas Remigijus Belzinskas Kaziuko mugėje.
G. Juškėno nuotr.

VERTA APLANKYTI

Kultūros renginių tvarkaraštis

Sudarė G. Juškėnas

(Pabaiga. Pradžia - 18 nr.)

• Gegužės 22 d. 9 v.r. - 1 v. p.p. – iškyla Bedford girioje. Woodlands of Bedford Uplands Hike. Bedford Reserv., Girl Scout Cabin iš Button Rd. netoli West Grace / Turney Rds. Tel. 216/341-3152.

• Gegužės 22 d. 10 v.r. - 5 v. p.p. ir gegužės 23 d. 12-5 v.p.p. – dinosauro šventė. Dino Days Weekend Festival. Cleve Museum of Natural History, 1 Wade Oval Dr. University Circle. Tel. 216/231-1177.

• Gegužės 23 d. 8:30-10:30 v.r. – iškyla ir pusryčiai parke. Breakfast in the Park. North Chagrin Reserv. iš Rt. 91 (SOM), Mayfield Vlg. Registracija nuo gegužės 3 d. Tel. 440/473-3370.

• Gegužės 23 d. 1-3 v.p.p. – Mt. Baldy kalno atra-

dimas / Discover Mt. Baldy. Euclid Creek Reserv. Highland Picnic Area. Poros mylių iškyla. Įvaž. iš Highland Rd. arba Green Rd. tel. 440/473-3370.

Iki gegužės 23 d. Dingęs pasaulis / The Lost World: Jurassic Park. Dinozaurų paroda. Cleve Museum of Natural History, 1 Wade Oval Dr., University Circle.

• Gegužės 24 d. 6-7:30 v.v. – skautai apie gamtą. Scout About Nature. Iškyla skautukams pažinti gamtą. South Chagrin Reserv. Squaw Rock Picnic Area. Miles Rd. tarp Rt. 91 (SOM) ir Chagrin River Rd., Bentleyville. Registracija nuo gegužės 10 d. tel. 440/247-7075.

• Gegužės 26 d. 7:30 v.v. – metinis investuotojų susirinkimas ? Nat'l Assoc of

Investors Corp Annual Meeting. University Club, 38 Euclid Ave. Tel. 440/449-1427.

• Geg. 27 d. 7-9 v.v. – garnių vakaras. Evening at a Heroony. 3 mylių iškyla link garnių lizdų ir bebrų tvenkinių. Brecksville Reserv., Station Rd. parking lot – iš Rt. 82. Tel. 440/526-1012.

• Gegužės 30 d. 3 v.p.p. – Dainuojančių angelų pavasarinis koncertas. The Singing Angels Anniversary Spring Concert. Allen Theatre at Playhouse Sp., 1407 Euclid Ave Tel. 216/621-5117.

• Gegužės 31 d. 10:30 v.r. – Atminimo dienos iškilmės. Memorial Day Observance. Lake View Cemetery prie Garfield paminklo, 12316 Euclid Ave. Tel. 216/421-2665.

Ger.J.

EUROPA TRAVEL 692-1700

LOWEST AIR FARES
available worldwide

**EXPERTS ON TRAVEL
TO EAST EUROPE**

passports * visas * prepaid tickets

**SERVING OUR COMMUNITY
FOR OVER 35 YEARS**

"LEADERS IN LOW COST TRAVEL"

JAKUBS AND SON

Laidojimo Įstaiga

William J. Jakubs Sr.
William J. Jakubs Jr.
Kenneth Schmidt
Barbara Jakubs Schmidt

Licenzijuoti direktoriai ir balzamuotojai

936 East 185th Street Cleveland, Ohio 44119
36000 Lakeshore Blvd. Eastlake, Ohio 44095

Telefonas: (216) 531-7770

Laidotuvių koplyčia erdvi, vėsinama, telkianti jaukią atmosferą ilūdesio valandoje. Didelė alkštė automobiliams pastatyti.

Rita Staškutė-Zvirblienė

Born To Travel

26949 Chagrin Blvd. #103 (Ohio Savings Building)
CLEVELAND, OH 44122

Tel: (216) 831-5530 & (800) 366-9980

Fax: (216) 831-5028

KELIONĖS LIETUVA – 1999

Visi skrydžiai – geriausiomis kainomis

Atstovaujame FINNAIR, SAS ir kitas oro linijas.

Bendradarbiaujame su "Lietuvos avialinijomis".

MATAS REALTY

Rita P. Matienė • Broker • Savininkė

State Certified Real Estate Appraiser – įkainuotoja

Profesionalus pataravimas perkant, parduodant ir įkainuojant namus

V. R. MATAS

Visi teisiniai pataravimai

Vytas R. Matas • Attorney-at-Law • Advokatas

17938 Neff Rd. Cleveland, OH 44119

(216) 486-2530

2412 Cedarwood Rd. Pepper Pike, OH 44124

(440) 473-2530

DIRVA

BALKANŲ MAZGAS

Balys Auginas

PAVASARIO PABUDIMAS

SKAMBA ledo žvakučių lašai,
Ir paukščio pirmasis varpelis –
Peizažą pavasaris piešia žaliai,
Ir žemė nubudusi kelias —

Žemė bėga su klumpėm žaliom
Ir palieka žydinčias pėdas –
Skamba šilas paukščių dainom,
Ir akytę praveria žiedas —

Šnabžda šakos šiltais pumpurais,
O alyvos veržias pro langą –
Su saulėtais, linksmiais vyturiais
Ir poetas skrenda į dangų —

"DIRVAI" AUKOJO:

V.Giedraitis, Wlwk., OH 25
Dr.V.Raulinaitis, Oxn., CA 25
K.Milkovaitis, Yorba L., CA 20
B.Pranckevičius, Evergr., IL 20
J.Štuopis, Sharon, MA 20
J.Bakšys, So. Boston, MA 15
K.Cicėnas, Woodridge, IL 15
A.Ščiuka, Dorchester, MA 15
A.Vakselis, St. Pete. B., FL 15
W.Valys, Roswell, NM 15
I.Vinclovas, Mayfield, OH 15
N.Kaminskas, Euclid, OH 10
S.Strasevičius, Chicago, IL 10
A.Cieminis, Anaheim, CA 5
A.Raulinaitis, Twinsburg, OH 5

Visiems aukotojams
nuoširdžiai dėkojame

* * *

Siunčiu jums prenumera-
tos mokėstį ir auką "Dirvai".
Nors pats prenumeratorius,
akims nusilpus, jau nebegali
skaityti, aš – jo žmona – per-
skaitau jam nuo pradžios iki
pabaigos, nes mums abiems
labai įdomi Jūsų redaguoja-

ma "Dirva". Duok, Dieve,
jums stiprybės ir ištvermės.

Elena ir Stasys Strasevičiai

* * *

Skaitau šį laikraštį ir gė-
riuosi jo turinio logiškumu,
giliomis mintimis, redakcijos
skiltimi. Randu ir eilėraščių.

Anelė Pečkaitienė

"TAUPA" bus uždaryta "Memorial Day" savaitgalyje:

gegužės 29d., šešta-
dienį, gegužės 30d.,
sekmadienį ir
gegužės 31 d.,
pirmadienį.

LOTERIJA – POKYLIS

įvyks gegužės 22 d., šeštadienį.

Kokteiliai – 6:30, vakarienė – 7:30 v.v.

ŠOKIAI, NEMOKAMI GĖRIMAI, LOTERIJA

\$35 auka (su vakariene ir loterijos bilietu).

Vietas prašome užsisakyti

iki gegužės 19 d., trečiadienio vakaro

tel. – (216) 531-2131.

Rengia Lietuvių namų klubo komitetas.

Maloniai kviečiame visus dalyvauti.

Pelnas skiriamas Lietuvių namų remontui.

P.S. TIRE Inc.

Complete Front End Service

481-5397

New and used Tires, Brakes, Shocks, Struts,
Mufflers, lube oil and Filter

• Buy any 4 tires and receive a P.S. Tire hat!

OPEN

Mon.-Fri.: 8 am to 6 pm

Sat.: 8 am to 4 pm

866 E. 200 th St.

Cleveland, Oh. 44119

Paul Stefanac

kiek tik įmanoma, labiau ne-
priklausomą politiką. Jau
1948 metais Tito pareiškė,
kad "Jugoslavijos komunistų
partija kurs socializmą... be
sovietų pagalbos". Stalinas
tikėjosi perversmo, bet serbai
liko ištikimi J. B.Tito. Jugo-
slavija pradžioje buvo likusi
viena. Sovietai nutraukė vi-
sus ekonominius ryšius, o
Vakarai tik pamažu suprato,
jog turi puikią progą pakreip-
ti tolesnių įvykių eigą. Nuo
1949 iki 1955 metų Vakarai
suteikė Jugoslavijai per vieną
milijardą dolerių kreditų.

Jugoslavija neatsisakė
savojo tipo marksistinio so-
cializmo, bet šiek tiek pasi-
suko į Europą. Ji atidarė var-
tus turistams ir leido savo
darbininkams keliauti ir už-
darbiauti Vokietijoje, Italijoje
arba Austrijoje. Kai 1979
metais mes keliavome po Ju-
goslaviją, matėme taiką, gra-
žų, tvarkingą ir gana turtingą
kraštą. Prieš keletą metų bu-
vome apsilankę sovietinėje
Lietuvoje. Su nuoskauda pa-
jutome, kad tuometinėje Ju-
goslavijoje gyvenimas buvo
geresnis ir nepalyginamai
laisvesnis negu mūsų tėvynė-
je.

J. B. Tito valdė Jugosla-
viją iki pat savo mirties 1980
metais. Tai buvo sunkiai su-
prantamas žmogus, priešta-
ringo elgesio, kietai besilai-
kantis savo pasirinktos kryp-

(Atkelta iš 1 p.)

ties, negailestingas, bet kar-
tais malonus, tėviškas, prag-
matiškas, jokiam blokui ne-
priklausančių valstybių va-
das. Gal būt vienas didžiau-
sių jo pasiekimų buvo tai,
kad jis sugebėjo visame kraš-
te išlaikyti taiką tarp daugy-
bės mišrių tautų ir tautelių.
Serbai jį nelabai mėgo, nes jo
tėvai buvo kilę iš kroatų ir
slovėnų. Tito populiarumas
tarp serbų dar labiau krito,
kai 1974 metais jis suteikė
Kosovo gyventojams auton-
miją.

Paskutinio šio amžiaus
dešimtmetis prasidėjo dide-
liais Europos politinio veido
pokyčiais. Netrukus išibanga-
vę įvykiai persimetė ir į Ju-
goslaviją. 1991 metais nepri-
klausomybės ieškantys kroa-
tai surėmė kardus su serbais.
Kai kitais metais Bosnija-
Hercogovina taip pat pasi-
skelbė nepriklausoma, prasi-
dėjo dar vienas karas – tarp
kroatų, Bosnijos serbų ir mu-
sulmonų. Apie ketverius me-
tus trukusios kovos buvo
šiai taip pristabdytos, įsiki-
šus Vakarų valstybėms.

Atrodė, kad taip ir pasi-
baigė Didžiosios Serbijos
sukūrimo svajonės. Buvusi
Jugoslavija, kurioje vyravo
serbai, susitraukė į pačią Ser-
biją, Montenegro ir Kosovo
provinciją. Matydami žlun-

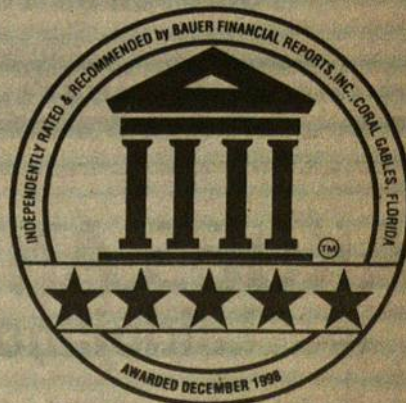
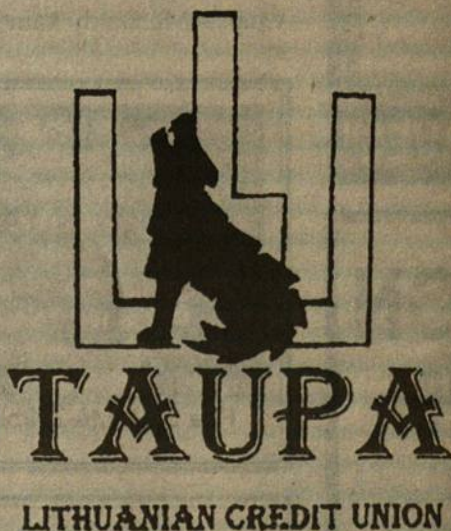
gančius savo viešpatavimo
planus, serbai dar 1990 at-
šaukė Kosovo autonomiją.
Tuo nepatenkinti kosoviečiai,
kurių daugumą sudarė musul-
monų tikybos albanai, pra-
dėjo bruzdėti. Pradžioje jie
boikotavo serbų rengtus rin-
kimus, paskui reikalavo są-
junginės respublikos statuso,
o vėliau ir visiškos nepri-
klausomybės. Susikūrė ir Ko-
sovo išlaisvinimo armija.

Dar prieš 20 metų alba-
nai Kosovo provincijoje su-
darė 74% visų gyventojų. Ta-
čiau dėka aukščiausio Euro-
poje gimimų santykio (29 iš
1,000) dabartiniu metu jų da-
lis buvo pasiekusi iki 90
proc. O serbai ir šiandien te-
bežiūri į albanus kaip į žė-
mesnės rasės žmones.

Dabartinis serbų prez-
identas Slobodan Milošević
sumanė Kosovo priklaus-
omybės problemą išspręsti pa-
čiu primityviausiu būdu: iš-
varyti iš jo visus albanus, pa-
liekant ten gyventi tik serbus.
Kitaip sakant, buvo užsimota
"išvalyti" Kosovo kraštą nuo
"svetimųjų". Toks staigus,
masinis ir žiaurus niekuo ne-
kaltų žmonių išvaymas su-
krėtė Vakarus. Kai S. Miloše-
vič atsisakė nutraukti albanų
trėmimus, ant Serbijos pasi-
pylė bombų lietus. Kaip vis-
kas baigsis, galime tik spėlio-
ti. Tikėkime, kad ne Trečiuo-
ju pasauliniu karu.

Atsisveikinimas su buvusiu Cleveland, OH miesto meru a. a. Ralph Perk. V. Stankaus nuotr.

TELEFONAS 216.481.6677 <> E-MAIL TAUPA@AOL.COM

767 EAST 185th STREET CLEVELAND OHIO 44119

DARBO VALANDOS: antradienį, trečiadienį

ir ketvirtadienį ----- 9:00v.r. - 4:00p.p.

penktadienį ----- 9:00v.r. - 6:00p.p.

šeštadienį ----- 9:00v.r. - 12:00p.p.

sekmadienį parapijoje ----- 11:00v.r. - 12:00p.p.

Kiekvieną taupomojį sąskaita, federalinės valdžios (NCUA) apdrausta iki \$100,000